

UNIVERZITA KARLOVA V PRAZE

Katolická teologická fakulta
Ústav dějin křesťanského umění
Dějiny křesťanského umění

Eva Grabmüllerová

Street art a jeho vliv na současnou českou malbu
bakalářská práce

Vedoucí práce: Mgr. Marie Rakušanová, PhD.

2009

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci vykonala samostatně s využitím uvedených pramenů a literatury.

V Praze dne 24. června 2009

.....

Eva Grabmüllerová

Poděkování

Na tomto místě bych ráda poděkovala Mgr. Marii Rakušánové, PhD. za vstřícnost a poskytnutí cenných rad.

OBSAH

Úvod.....	5
1. STREET ART.....	7
1.1 CHARAKTERISTIKA.....	8
1.2 NÁZEV.....	9
2. HISTORIE – VZNIK A VÝVOJ STREET ARTU.....	10
2.1 KEITH HARING A JEAN-MICHEL BASQUIAT.....	11
2.2 STREET ART VS GRAFFITI.....	13
2.3 STREET ART JAKO SUBKULTURA MEZI VANDALISMEM A UMĚNÍM.....	14
3. TECHNIKY A PODOBY STREET ARTU.....	18
3.1 NÁLEPKY (STICKERS, STICKERKY)	18
3.2 PLAKÁTY (STREET POSTER ART)	19
3.3 ŠABLONY (STENCIL GRAFFITI)	20
3.4 NÁSTĚNNÁ MALBA A GRAFFITI.....	20
3.5 MOZAIKY.....	21
3.6 INSTALACE A 3D OBJEKTY.....	21
3.7 STREET PARTY A FLASH MOB.....	21
4. NEJVÝZNAMNĚJŠÍ SVĚTOVÍ PŘEDSTAVITELÉ.....	23
4.1 BLEK LE RAT.....	23
4.2 BANKSY.....	24
4.3 SHEPARD FAIREY.....	26
5. PRAŽSKÁ STREETARTOVÁ SCÉNA.....	28
5.1 GALERIE NÁBŘEŽÍ.....	32
5.2 GALERIE TRAFÁČKA.....	32
5.3 NAMESFEST.....	33
6. SOUČASNÁ ČESKÁ MALBA INSPIROVANÁ STREET ARTEM.....	34
6.1 STREET ART A KOMIKS V DÍLE JOSEFA BOLFA, JIŘÍHO FRANTY, DAVIDA BÖHMA A JAKUBA JANOVSKEHO.....	34
6.2 JAKUB HOŠEK, ANEŽKA HOŠKOVÁ A LAĎA GAŽIOVÁ.....	39
6.3 PŘES GRAFFITI A STREET ART K MALBĚ – JAKUB MATUŠKA, JAN KALÁB A MARTIN KOHOUT.....	44
Závěr.....	48
Slovník slangových výrazů.....	50
Obrazová příloha.....	51
Seznam vyobrazení.....	60
Seznam literatury.....	62

Úvod

Jako téma své bakalářské práce jsem si zvolila street art a jeho vliv na současnou českou malbu. S fenoménem street art jsem se poprvé setkala zhruba před čtyřmi lety, když se mu několik mých kamarádů rozhodlo aktivně věnovat. Od té doby jsem se o tuto formu umění začala zajímat a snažila se sledovat její vývoj. Záhy jsem pochopila, že v zahraničí se nejedná o tak neznámý pojem jako tehdy zde v České republice. Postupem času se ale street art dostával i u nás do povědomí širší veřejnosti, v novinách a časopisech se začaly objevovat články věnované tomuto tématu, bylo uspořádáno několik výstav zaměřených výhradně na český street art a vyšla i první publikace zpracovávající historii pražského street artu. Street art v cizině však stále dosahuje daleko vyšší úrovně.

V současné době se street art těší poměrně velkému zájmu jak u novinářů a historiků umění, tak i u laické veřejnosti. Protože někteří badatelé dokonce pozorují jeho vliv v oblasti reklamy, designu i ostatních uměleckých druhů, rozhodla jsem se, že se zaměřím na spojení street artu a současné české malby. Cílem mé práce je zjistit, zda je možné, aby street art, který stále není posuzován jako vysoké výtvarné umění, přesně takový typ umění nějakým způsobem ovlivňoval. Toto bádání nejprve vyžaduje představení street artu, proto jsem bakalářskou práci rozčlenila na dvě části – první část sestává z několika kapitol věnovaných problematice street artu, druhá část se soustředí výhradně na současnou českou malbu, v které se dá vliv street artu pozorovat.

První kapitola bakalářské práce je věnována definici street artu, jeho charakteristice a názvu. Druhá kapitola seznamuje čtenáře s historií street artu – jeho vznikem a postupným vývojem. Původ street artu bývá obvykle dáván do souvislostí s graffiti, s nímž bývá spojována i tvorba Keitha Haringa a Jeana-Michela Basquiata. Množství informací o street artu se sice neustále zvyšuje, jeho přesné vymezení a historie přesto zůstávají poněkud mlhavé. Tyto dvě kapitoly mé bakalářské práce jsou tedy stručným shrnutím dosavadních poznatků.

Následující kapitola výstižně popisuje několik základních forem street artu. Street art je umělecký projev, který není definován technikou, avšak existuje několik médií, s kterými se setkáváme nejčastěji. Jedná se o nálepky, plakáty, šablony, nástěnnou malbu zahrnující i podobu graffiti, dále instalace, 3D objekty, mozaiky, ale mezi formy street artu může patřit také street party a flash mob. Všechny výše zmiňované techniky a média jsou v kapitole podrobně definovány.

Čtvrtá kapitola pojednává o nejvýznamnějších světových představitelích street artu a přibližuje osobnosti Blek le Rata, který bývá považován za jednoho z prvních autorů

street artu vůbec, Banksyho, pravděpodobně nejznámějšího street art umělce současnosti, a Sheparda Faireyho, který je znám po přezdívku Obey Giant.

Pátá kapitola, poslední kapitola věnovaná street artu, se soustředí na pražskou streetartovou scénu. Se street artem se pochopitelně můžeme setkat i v jiných velkých městech České republiky (například v Brně, Olomouci, Ostravě a dalších), ale vzhledem ke skutečnosti, že z Prahy pocházím a také zde žiji, je logické, že jsem se rozhodla soustředit se právě na hlavní město. Kapitola seznamuje čtenáře s tvorbou nejvýraznějších autorů a dvěma pražskými galeriemi, které se zaměřují na pořádání výstav prezentujících street art.

Při zpracování části o street artu jsem vycházela z několika publikací věnovaných tomuto fenoménu, ale důležitý zdroj informací představoval internet, který je nedílnou součástí street artu. Někteří autoři prezentují svou tvorbu na vlastních internetových stránkách, ale existují i portály, které pečlivě mapují dění na světové streetartové scéně. V neposlední řadě nabízí jediné internet nejobsáhlejší fotodokumentaci výtvořů street artu.

Druhá část mé bakalářské práce je věnovaná současné české malbě, v které se dá nalézt jisté ovlivnění street artem. První oddíl představuje tvorbu Josefa Bolfa, Jiřího Franty, Davida Böhma a Jakuba Janovského. Jmenované umělce jsem se rozhodla zařadit do jedné kapitoly, jelikož v jejich díle můžeme nalézt nejen prvky street artu či graffiti, ale též komiksu. Druhý oddíl je zaměřen na umělce Jakuba Hoška, jeho sestru Anežku Hoškovou a malířku Ladislavu Gažiovou, jež se sourozenci Hoškovými po určitou dobu dokonce intenzivně spolupracovala. Část o české malbě uzavírají autoři Jakub Matuška, Jan Kaláb a Martin Kohout, které spojuje zajímavá skutečnost – všichni se nejprve věnovali tvorbě graffiti a street artu, teprve poté se dostali i k uměleckému vyjádření klasickou malbou na plátno. V této části jsem se snažila představit tvorbu autorů a posléze v ní nalézt ovlivnění street artem, které může být patrné v námětech či využívané technice.

V části mapující současnou českou malbu často zmiňuji konkrétní výstavní projekty, neboť se domnívám, že se jedná o přehledný způsob, jakým lze shromážděné poznatky dokumentovat. Jako hlavní zdroje informací o českých autorech mi sloužily především články a rozhovory v novinách a časopisech, katalogy výstav a příležitostně i internet.

Součástí bakalářské práce je malý slovník slangových výrazů, s kterými se čtenář může setkat zejména v textu pojednávajícím o street artu. K práci je samozřejmě připojena obrazová příloha a seznam literatury obsahující i odkazy na důležité internetové stránky.

1. STREET ART

„I really believe the graffiti and street art movement is the most important movement in art ever.“ – Blek le Rat¹

„Imagine a city where graffiti wasn't illegal, a city where everybody could draw wherever they liked. Where every street was awash with a million colours and little phrases. Where standing at a bus stop was never boring. A city that felt like a living, breathing thing which belonged to everybody, not just estate agents and barons of big business. Imagine a city like that and stop leaning against the wall – it's wet.“ – Banksy²

Termín *street art* označuje umění, které můžeme naléznout v ulicích a na ostatních veřejných prostranstvích ve větších městech.³ Jelikož se jedná o tvorbu pohybující se na hraně legality, působí většina autorů anonymně a pochopitelně bez nároku na honorář.

Přes své zakotvení do konkrétního městského prostoru získává tento umělecký projev díky internetu, který se stal nedílným elementem fenoménu street art, globální dopad.⁴ Ačkoliv se tak prakticky každé větší město na světě může pochlubit jistou formou street artu, existuje několik lokalit, které jsou pro svůj průkopnický vztah k této kultuře považovány za klíčové. Mezi takové oblasti náleží město New York, pokládané za rodiště graffiti, německý Berlín (zejména čtvrtě Bezirk Mitte, Prenzlauer Berg a Friedrichshain-Kreuzberg), dále anglický Bristol, brazilské São Paulo a australské Melbourne (obzvláště předměstí Brunswick, Carlton, Fitzroy, Northcote a centrum města se třídou Hosier Lane).

---

¹ BELLO 2008 –

http://www.fecalface.com/SF/index.php?option=com_content&task=view&id=1056&Itemid=92, vyhledáno 17. 5. 2009.

„Opravdu věřím, že graffiti a street art jsou tím nejdůležitějším uměleckým hnutím vůbec.“

² BANKSY 2005, nepag.

„Přestavte si město, kde by graffiti nebylo ilegální, město, kde by si každý mohl kreslit, kdekoli by se mu zalíbilo. Kde by každá ulice byla zaplavená milióny barev a úsloví. Kde by čekání na autobusové zastávce nebylo nikdy nuda. Město, v němž byste měli pocit, že je živoucí a dýchající věc, která náleží každému, ne jen realitním agentům a baronům velkého byznysu. Představte si takové město a přestaňte se opírat o zeď – je natřená.“

³ WOHLMUTH 2008c, 1.

⁴ POSPISZYL 2007, 8.

1. 1 Charakteristika

Street art není definován technikou, je to umělecký projev, který může mít různé podoby.⁵ Nejčastěji se setkáváme s nálepkami (sticker art), plakáty (street poster art), šablonkami (stencil graffiti), nástěnnou malbou, tradičním graffiti, mozaikami, instalacemi, 3D objekty, ovšem street art může zahrnovat i mnohá další média.

Jediným atributem, který spojuje odlišné podoby a náměty street artu, zůstává specifické využívání městského prostoru. Město, které se stalo synonymem pro moderní život, nemůžeme zredukovat na jednoduchý soubor budov a lidí, ale měli bychom ho vnímat jako živý organismus, místo střetů rozdílných kultur a prolínání individuálních lidských osudů.⁶ Street art tedy můžeme chápat jako snahu vydobýt si v městském prostředí alespoň kousek teritoria zpět či jako touhu podílet se na přetváření města a tím v něm zanechat svůj otisk.⁷

Město a život v něm slouží street artu jako zdroj námětů, přímo ovlivňují jeho formy, umístění a recepci divákem. Street art využívá prostředí města, neboť poskytuje to, co žádný jiný prostor nemůže nabídnout. Ulice umožňují zapojit umění do každodenního života a rozehrát dialog s náhodnými kolemjdoucími, kteří by o kamennou galerii ani nezakopli. Street art počítá s reakcí – ať již kladnou nebo zápornou – a snaží se o komunikaci, která by vedla ke zformování publika.⁸

Neskutečný reklamní potenciál street artu si velmi dobře uvědomují i nadnárodní společnosti, které k marketingovým účelům v posledních letech využívají jeho estetiky a formy. Reklama porozuměla výrazovým možnostem street artu, pochopila jeho sílu a odhalila přitažlivost pro mladé publikum mnohem dříve než historici umění.⁹

Street art však zůstává celosvětovým fenoménem, který si od reklamy snaží udržovat odstup. Ačkoliv má své hvězdné reprezentanty, tvoří ho zejména široké zástupy kreativních nadšenců zůstávající v anonymitě. Je to médium uměleckého výrazu, které se přidává k již existujícím kulturním vrstvám jednotlivých měst a zemí.¹⁰

---

⁵ WOHLMUTH 2008c, 1.

⁶ POSPISZYL 2007, 2, 4; WOHLMUTH 2008c, 1.

⁷ POSPISZYL 2007, 4; ŠÍŠKOVÁ 2009, 5.

⁸ POSPISZYL 2007, 4; WOHLMUTH 2008c, 1.

⁹ POSPISZYL 2007, 12; WOHLMUTH 2008c, 16.

¹⁰ POSPISZYL 2007, 12.

1. 2 Název

Pojmenování *street art* (*street art movement*) pochází z anglického výrazu pro ulici – street. V literatuře se však můžeme setkat i s označeními *urban*¹¹ *art*, *post-graffiti* někdy i *neo-graffiti*.¹² V českém jazyce se užívá anglický výraz *street art* nebo jeho doslovné překlady do češtiny – *pouliční umění* či *umění ulice*.

---

¹¹ urban – v anglickém jazyce adjektivum s významem ‘městský’

¹² REINECKE 2007, 13–17.

2. HISTORIE – VZNIK A VÝVOJ STREET ARTU

Vzhledem ke krátkodobé existenci street artu, lze jeho historii definovat jen mlhavě.¹³ Obecně se uvádí, že street art vděčí za svůj vznik modernímu graffiti.¹⁴

Výraz *graffiti* pochází z řeckého *γράφειν* (*grafein*) – kreslit, psát. V italštině znamená slovo *graffito* vryp nebo škrábanec a plurál *graffiti* potom označuje anonymní kresby a obrazy na povrchu zdi na ulicích a různých jiných místech. V tomto smyslu se graffiti vyskytovalo už ve starověkém Egyptě a Římě¹⁵, kde se některé dochovalo podnes.¹⁶

Historie moderního graffiti se začala psát na sklonku 60. let 20. století ve městě New York, kde na 183. ulici (Washington Heights, Manhattan¹⁷) žil mladík jménem Demetrius, řečený též TAKI¹⁸, který se živil jako pěší doručovatel zásilek. Při jedné z pochůzek si na zdi domu povšiml nápisu JULIO 240 vytvořeného sprejem. Když se dovtípil, že vzkaz sestával z autorovy přezdívky a čísla ulice jeho bydliště, nastříkal sprejem na zeď svou odpověď: TAKI 183 [1], čímž se zrodil nejen legendární tag, ale i nový druh zábavy, životního stylu a umění.¹⁹

TAKI 183 se v ulicích města podepisoval s takovým zápalem, že se obyvatelé New Yorku začali o tajemné šifry zajímat. Vysvětlení přinesl rozhovor v The New York Times ze dne 21. července 1971 a ze sedmnáctiletého mladíka se rázem stala celebrita, která si získala spousty následovníků.²⁰

Nejednou vyjadřovalo graffiti soupeření mezi znepřátelenými gangy, jejichž členové označovali podpisy nebo slogany dobytá teritoria. Psaní tagů se následně rozšířilo na vlaky podzemní dráhy a jiné dopravní prostředky. První barevný piece vytvořil za pomoci improvizované výměny trysek na plechovce spreje writer SUPER KOOL 223. Tato technologie umožnila rychlé a plynulé pokrytí rozměrné plochy. V roce 1973 se podařilo writerovi s nickem FLINT 707 pojednat whole car, tedy celý vagon metra, na který použil náročnou 3D stylizaci. V září stejného roku se v Razer Gallery ve čtvrti SoHo konala první výstava graffiti. O tři roky později, tedy v roce 1976, se poprvé objevila souprava složená z jedenácti vagonů kompletně pokrytých motivem americké vlajky –

¹³ POSPISZYL 2007, 2.

¹⁴ WOHLMUTH 2008c, 1, 16.

¹⁵ Za příklad jednoho z takových graffiti by mohla být považována i rytina *Alesamemos graffito* pokládaná za nejstarší známé zobrazení ukřižovaného Ježíše.

¹⁶ MANCHINI 2008, 6.

¹⁷ BOLAND 2003 – <http://www.nytimes.com/2003/06/15/nyregion/fyi-113182.html>, vyhledáno 3. 6. 2009.

¹⁸ Demetrius byl potomkem řeckých přistěhovalců, přezdívka TAKI je zdrobnělinou řecké podoby jeho křestního jména, jež zní Demetaki. (http://en.wikipedia.org/wiki/TAKI_183, vyhledáno 11. 5. 2009.)

¹⁹ MANCHINI 2008, 6.

²⁰ BOLAND 2003 – <http://www.nytimes.com/2003/06/15/nyregion/fyi-113182.html>, vyhledáno 3. 6. 2009.

autory byli writeři CAIN, MAD 103 a FLAME ONE. Vývoj graffiti se od počátků prolínal s rapem a hip hopem, temnou a pohrdavou reakcí mladých obyvatel černošských ghett na plytké veselí v disco klubech.²¹

2.1 Keith Haring a Jean-Michel Basquiat

I když jsou v dnešním pohledu Keith Haring a Jean-Michel Basquiat považováni spíše za umělce výstavních síní, je jejich ovlivnění vývoje umění ulice v 80. letech zásadní. Považuji tedy za nezbytné alespoň stručně představit tyto fáze jejich tvorby.

Keith Haring (4. května 1958 – 16. února 1990) vyrostl v Kutzownu v Pennsylvanii v blízkosti svého rodiště Readingu. Jeho umělecké nadání se projevovalo už v raném dětství a Haringův otec Allen je rozpoznal a podporoval. Po absolvování střední školy v roce 1976 se Haring přihlásil na uměleckou školu Ivy School of Professional Art v Pittsburghu, kde se na radu svých rodičů zapsal do kurzu reklamní grafiky. Ze školy však po pouhých dvou semestrech odešel. Ve svých devatenácti letech se Haring, který se netajil svou homosexuální orientací, odstěhoval do New Yorku a zde se zapsal na School of Visual Arts, kde navštěvoval kurzy kreslení, malířství, sochařství a historie umění.²²

V roce 1980 vytvořil Haring první ze svých děl zamýšlených pro široké publikum. Pomocí šablony namaloval na stěny a chodníky na hranicích West Village a East Village slova *Clones Go Home (Jděte domů, kloni)*.²³ Pro další známou kampaň zhotovil fotokopie s nápisy, jejichž vzhled byl záměrně podobný těm, které se objevují na přední straně New York Post. S pomocí starých nadpisů sestavil nová a velmi provokativní sdělení (například *Reagan slain by hero cop – Reagan zavražděn hrdinným policistou*). Rozšíření těchto koláží po celé East Village vyvolalo značnou pozornost a nemalý zmatek. Haring také měnil reklamní plakáty, na kterých fixem zanechával vlastní značku ve stylu graffiti, s níž se setkával na ulicích.²⁴

V následujících letech si Haring vybral za svou výstavní plochu newyorskou podzemní dráhu. Jeho pozornost přitahovaly nepoužívané reklamní tabule polepené černým papírem. Místo fixu nyní používal křidu, citlivý materiál, který umožňoval

---

²¹ MANCHINI 2008, 6; <http://en.wikipedia.org/wiki/Graffiti>, <http://cs.wikipedia.org/wiki/Graffiti>, vyhledáno 19. 5. 2009.

²² KOLOSSA 2004, 11–13.

²³ Podle slov Keitha Haringa bylo záměrem zamezit mladým homosexuálním boháčům stěhování z West Village do East Village.

²⁴ KOLOSSA 2004, 15, 19.

pracovat nepřerušovaně a rychle [2]. Svému životopisci Johnu Gruenovi se Haring svěřil: „Now I found a way of participating with graffiti artists without really emulating them, because I didn't want to draw on the trains. Actually, my drawing on those black panels made me more vulnerable to being caught by the cops – so there was an element of danger.“²⁵ Tímto způsobem vznikla série jednoduchých a srozumitelných motivů, mezi nimi variace na Haringův oblíbený námět UFO, jeho psa nebo postaviček, některé kresby představovaly krátký příběh podobný komiksu. Nejednalo se však o pouhou dekoraci či zábavu, Haringovy postavičky a tematika jsou nositeli určitého sdělení. Podzemní dráha se navíc ukázala jako ideální prostor, který umožňoval komunikovat se širokou veřejností a dělit se o umění s druhými. Rozhovory s kolemjdoucími byly časté a tento přímý kontakt byl pro Haringa nesmírně důležitý. V roce 1982 vytvořil Haring nástěnnou malbu na Houston Street, k jejímuž provedení použil světélkující barvy, které při vystavení ultrafialovému světlu září.²⁶

Keith Haring přímo nepatřil k newyorské graffiti scéně, ale s nezákonnou činností writerů sympatizoval a obdivoval jejich odvahu i zručnost projevující se při zacházení se spreji.²⁷ Julia Gruen, osobní asistentka Keitha Haringa, při své návštěvě v Praze roku 2007 vysvětlovala: „Graffiti Keitha hluboce zasáhlo a inspirovalo. Energie, kterou writeři dávali do své tvorby, ho fascinovala, jenže sám se pouze na ulici omezovat nechtěl. Byl si dobře vědom síly, která z ní vychází, ale svá díla chtěl vidět i v galeriích a muzeích. Měl silné ego, velké ambice. Toužil být slavný, a když se mu to nakonec podařilo, hodně lidí mu závidělo a říkalo, že to není fér. Stejně tak přes prsty se na něj dívala i část oficiální umělecké scény, ale teď...., co můžu říct? Je mrtvý a všichni ho více méně respektují. Nikdy nikomu nepřejel piece a nikdy o nikom nemluvil špatně. Chtěl být writery přijímán, snažil se o to, a zároveň si uvědomoval, že tak úplně se mu to stejně podařit nemůže.“²⁸ Keith Haring nebyl nikdy vnímán jako graffiti writer, dnes je však považován za umělce, jenž se věnoval tvorbě street artu.²⁹

Jean-Michel Basquiat (22. prosince 1960 – 12. srpna 1988) se narodil v newyorském Brooklynu. Jeho otec Gerard pocházel z Haiti a matka Matilda, která rozvíjela synův cit pro výtvarné umění a hudbu, byla portorikánského původu.³⁰

---

²⁵ „Nyní jsem našel způsob, jak se podílet na činnosti autorů graffiti, aniž bych je imitoval, protože já nechci kreslit na vagonu metra. Moje kreslení na černé reklamní tabule mě vlastně mnohem více vystavovalo nebezpečí, že mě chytí policie – byl v tom tedy prvek nebezpečí.“

²⁶ KOLOSSA 2004, 20, 23, 27, 30, 92–93.

²⁷ KOLOSSA 2004, 19–20.

²⁸ OVERSTREET 2007, 35.

²⁹ VOLF 2007 – <http://www.reflex.cz/Clanek27205.html>, vyhledáno 3. 6. 2009.

³⁰ EMMERLING 2006, 11.

V letech 1977–1980 se v ulicích dolního Manhattanu, ve čtvrtích SoHo a East Village, v blízkosti Brooklynského mostu, School of Visual Arts a Mary Boone gallery objevovalo graffiti podepsané pseudonymem SAMO©, jehož autory byli Jean-Michel Basquiat a jeho přítel Al Diaz. V rozhovoru pro newyorské noviny Village Voice ze dne 11. prosince 1978 Basquiat objasnil vznik a význam pseudonymu SAMO, který údajně vymyslel společně s Diazem při kouření marihuany a měl být zkratkou pro výraz „the SAME Old shit“. Pseudonym však pravděpodobněji pocházel z příběhu vyprávějícím o mladíkovi, který touží nalézt skutečnou pravdu. V komiksu, který Basquiat namaloval během školního vyučování, představovala postava SAMO falešnou víru.³¹

Graffiti SAMO© mělo podobu krátkých sarkastických pamfletů (SAMO© SAVES IDIOTS; SAMO© AS AN END TO MINDWASH RELIGION, NOWHERE POLITICS AND BOGUS PHILOSOPHY; SAMO©...4 THE SO-CALLED AVANT-GARDE; SAMO© AS A NEW ART FORM; MICROWAVE & VIDEO X-SISTANCE, “BIG-MAC” CERTIFICATE”, FOR X-MASS...SAMO©). Sdělení hodnotila konzumní společnost, kritizovala poměry na umělecké scéně a studenty uměleckých škol, některá však měla i poetický charakter. Ve své podstatě mělo SAMO vyjadřovat vymyšlené náboženství, které bylo odpovědí na způsob, jakým společnost zacházela s hodnotami a ideály.³²

V roce 1978 došlo mezi Basquiatem a Diazem k roztržce, která vedla k ukončení jejich společného projektu SAMO, jež finálně uzavřel epitaf „SAMO IS DEAD“ nastříkaný sprejem po celé čtvrti SoHo.³³ Narozdíl od Al Diaze, který byl již před realizací projektu SAMO členem rané newyorské graffiti scény a používal tag BOMB I, navázal Basquiat umělecký kontakt s Andy Warholem a od graffiti subkultury se později zcela distancoval.³⁴

2.2 Street art vs Graffiti

Spornou otázkou v problematice street artu zůstává jeho vazba ke graffiti. Dnes po celém světě vychází stovky graffiti magazínů a publikací, přitom města věnují na odstraňování

---

³¹ EMMERLING 2006, 7, 11, 92–93.

³² EMMERLING 2006, 12, 14.

³³ V roce 1980 natočil režisér Edo Bertoglio podle scénáře Glenna O’Brien film *New York Beat* (snímek byl poprvé uveden roku 2000 pod názvem *Downtown 81*), v němž hlavní roli ztvárnil Jean-Michel Basquiat. Basquiat pro tento snímek imitoval vlastní tvorbu SAMO graffiti.

³⁴ EMMERLING 2006, 12, 14, 93; http://en.wikipedia.org/wiki/SAMO%C2%A9_Graffiti, vyhledáno 3. 6. 2009.

graffiti nesmyslně velké sumy peněz a parlamenty přitvrzují represivní legislativní opatření. Přesto graffiti zůstává součástí velkých měst, je však prioritně určeno ostatním writerům a pro člověka mimo komunitu je jen velmi těžko rozkódovatelné.³⁵

Pasta, jeden z nejvýznamnějších tvůrců pražského street artu, vysvětluje rozdíl mezi graffiti a street artem následovně: „Hlavní problém je, že graffiti není pro většinu lidí tak srozumitelné jako street art. (...) Graffiti je kultura sama pro sebe a je nereálný chtít po někom, kdo se tomu nevěnuje, aby pochopil krásu kvalitního tagu nebo throwupu, zvláště když s pochopením kvality mají problémy i někteří writeři. Street art je srozumitelnější a líbivější, některé techniky jako samolepky a plakáty nejsou tak invazivní a lidi to víc tolerují.“ Tvůrce Inity ještě zmiňuje: „(...) Street art jednoduše vidím jako výtvarně sofistikovanější formu postavenou na základě graffiti.“³⁶

Vymezit přesnou hranici mezi street artem a graffiti není jednoduché, tyto pojmy totiž do jisté míry splývají. Stejně jako graffiti i street art si stále uchovává svou ilegální povahu. Drtivá většina autorů street artu navíc začínala u tvorby graffiti a někteří se jí dokonce stále věnují. Hlavní problém graffiti však spočívá v jeho uzavřené formě a obsahovém vyprázdnění. Street art umožňuje tvorbu v různých technikách a podobách a vyjadřuje daleko širší spektrum námětů. V porovnání s graffiti se street art jeví přístupnější a komunikativnější, nepůsobí tak agresivně jako graffiti, u kterého se vedou diskuze, zda v počátcích vůbec mělo nějaké umělecké ambice.

2.3 Street art jako subkultura mezi vandalismem a uměním

Na rozdíl od silně institucionalizovaného výtvarného umění v tradičním smyslu vzniká street art stále velmi organicky. Sám ze sebe. Mimo systém. Má sice své uznávané představitele, specializované internetové stránky a periodika, galerie, výstavy i sběratele, ale dosud se nestal součástí všeobecně akceptovaného vysokého výtvarného umění. Street art ignoruje zavedené kulturní instituce a vytváří si vlastní alternativní systém.³⁷

Autoři street artu provádějí činnost, kterou část společnosti stále považuje za jednání, jež by mělo být úplně zakázáno nebo alespoň regulováno. Jejich tvorba současně nachází silný ohlas u přízněné komunity. Street art se stal součástí subkultury spojené s určitým životním stylem a názory. Souvisí s módou, hudbou, grafickým designem, reklamou a dokonce některými sporty (skateboarding). Autoři street artu mohou být za svá

---

³⁵ PASTA 2008a, 8.

³⁶ ČERMÁKOVÁ 2008, 4.

³⁷ POSPISZYL 2007, 4, 7.

díla obdivování, zároveň za ně mohou obdržet pokutu. Z avantgardního umění street art převzal potřebu deklarovat svou společenskou i ekonomickou nezávislost, na druhé straně se výrazně inspiruje pop kulturou a komerčním designem.³⁸

V současné době se street art těší poměrně velkému zájmu veřejnosti a médií, což směřuje k úsilí o jeho prezentaci prostřednictvím způsobů, které jsou typické pro klasické výtvarné umění.³⁹

Od 23. března do 25. srpna minulého roku probíhala v londýnské galerii Tate Modern velká výstava věnovaná street artu, jež představila díla šesti mezinárodně uznávaných umělců – Blu z italské Bologni, umělecký kolektiv Faile z New Yorku v USA, JR z Paříže, Sixart ze španělské Barcelony a Nunca a Os Gêmeos z brazilského São Paula. Kurátoři výstavy si uvědomili, že prezentace umění ulice ve výstavních prostorách není ideální a autorům poskytli pro tvorbu přímo fasádu budovy [8]. Součástí výstavy byl i bohatý doprovodný program, který sestával z přednášek, diskuzí, filmových projekcí, performancí a vycházkové trasy, na které bylo k vidění několik počinů pěti street art umělců z Madridu (TTMan, Spok, Nano 4814, El Tono a Nuria).⁴⁰ Návštěvníci si tedy nepřišli prohlédnout umění do galerie, nýbrž se za ním vydali rovnou do ulic.

Několik přehlídek s podobným zaměřením se uskutečnilo i v České republice – za všechny jmenujme alespoň výstavu City's Celebrities! Street art & Graffiti pořádanou Moravskou galerií v Brně v období od 18. června do 28. září 2008. Výstava, jejímiž autory byli István Lékó a Jan Kaláb, byla koncipována jako doprovodná akce 23. mezinárodního bienále grafického designu v Brně. Expozice konfrontovala fotografické záznamy street artu s díly legálně vytvořenými přímo v prostoru Atria Pražákova paláce pražskými a brněnskými tvůrci jako Bior, Cheet, Initi, Marie, Pasta, Point, Timo, Tron a Zipper. Výstavu, jež doprovázelo vydání stejnojmenného katalogu, kurátorovala Pavlína Vogelová.⁴¹

Od 11. do 25. července 2008 se konala výstava Vrána k vráně, která se pokusila formulovat vlastní způsob prezentace street artu. Projekt, jehož autorem byl student dějin křesťanského umění Filip Jakš, se dělil na dvě části – teoretická část výstavy se konala ve sklepním klubu Filozofické fakulty Univerzity Karlovy v Celetné ulici v Praze, kde se návštěvníci mohli seznámit s obecnými informacemi o fenoménu street art, dále o městu a životě v něm a také o současných uměleckých trendech. Druhá část výstavy – prezentace uměleckých děl – byla podobně jako u výše zmiňované přehlídky v Tate Modern

---

³⁸ POSPISZYL 2007, 2, 7.

³⁹ WOHLMUTH 2008c, 16.

⁴⁰ <http://www.tate.org.uk/modern/exhibitions/streetart>, vyhledáno 29. 5. 2009.

⁴¹ <http://www.moravska-galerie.cz/cs/vystavni-akce/citys-celebrities>, vyhledáno 29. 5. 2009.

uspořádána přímo v ulicích města. Uměleckou galerií se tak stala samotná ulice, původní prostředí vzniku a výskytu street artu. Divákům byla poskytnuta mapa nejvýznamnějších míst pražského street artu a graffiti. V těchto „pouličních galeriích“ na Újezdě, v ulici Kožná, na Těšnově a dalších místech byly u jednotlivých výtvorů rozmístěny popisky, vysvětlivky a komentáře.⁴² Organizátoři výstavy pochopili, že street art nebyl zamýšlen pro kamenné prostory, přesto se využitím popisků rozhodli obrátit ke klasickým galerijním přístupům.

Některé z kurátorských projektů jasně prokazují, že umění, které je v tak těsném sevření s městským prostředím, ztrácí v institucionalizovaných výstavních prostorách svou autenticitu. Tato autenticita částečně pramení také z překročení hranice legality, ke kterému při realizaci street artu dochází. Prostory kamenných galerií street art vytrhávají z přirozeného prostředí jeho výskytu.

Suzi Gabliková ve své knize *Selhala moderna?* hovoří v souvislosti s integrováním graffiti do institučního rámce „uměleckého světa“⁴³ o konfliktu hodnot a pokládá otázku, zda zapojení do uměleckého establishmentu dává životům graffiti writerů nový smysl, nebo jim jenom nabízí účast ve hře o peníze, jež je vykoupená oslabením vnitřní energie graffiti jakožto umění outsiderů.⁴⁴ Stejná diskuze by mohla být vedena i v případě institucionalizace street artu.

Poměrně častým tématem street artu je subvertising, ilegální parodování billboardů a jiných forem reklamy, které spočívá v umazávání, přepisování nebo doplňování slov či obrázků do stávajících sloganů a sdělení takovým způsobem, že jejich původní smysl je zcela převrácen. Zesměšňováním všudypřítomných reklam se autoři vymezují komerci a konzumu a snaží se městský prostor okupovaný reklamou vydobýt zpět. Umělci se tvorbě street artu nevěnují pro materiální zisk ani v plané naději, že jednou snad budou uměleckým světem objeveni a akceptováni. Samotnou činností ve veřejném prostoru koneckonců v jistém smyslu působí na vyšší úrovni.⁴⁵ Jsme tedy opět konfrontováni se situací, kdy kapitalistická ekonomie masové spotřeby ve své snaze proměnit i privátní chování ve zboží expanduje až do oblasti, jež byla kdysi zapovězená?

Přesunutí street artu do sféry zkomercializovaného umění rozhodně všichni nevitají. Je ovšem nezbytné si uvědomit, že snahy street art nějakým způsobem uchopit a zpracovat

---

⁴² <http://www.vrana.obrazar.com/ob-vrana/>, vyhledáno 30. 6. 2008.

⁴³ Jako umění bylo graffiti přijato po „Times Square Show“, kterou v červnu roku 1980 zorganizovaly Colab a Fashion Moda – dvě galerie z Jižního Bronxu. (GABLIKOVÁ 1995, 115.)

⁴⁴ GABLIKOVÁ 1995, 116.

⁴⁵ Banksy, jeden z nejvýznamnějších street artu umělců současnosti, vysvětluje: „You do not paint graffiti in the vain hope that one day some big fat tory will discover you and put your pictures on his wall. If you draw on walls in public then you are already operating on a higher level.“ (BANKSY 2001, nepag.)

– ať už se jedná o výstavy, publikace či fotodokumentaci – jsou vzhledem k jeho omezené existenci legitimní. Navíc takové projekty pomáhají rozšiřovat povědomí o street artu i mezi okruh laické veřejnosti. Jelikož street art nebyl zamýšlen pro uzavření ve výstavních prostorech, nejpřirozenějším místem jeho prezentace i nadále zůstává jen jedna galerie a tou je ulice.

3. TECHNIKY A PODOBY STREET ARTU

Jak již bylo uvedeno, street art je umělecký projev zahrnující různorodé podoby. Spektrum technik, médií a typů materiálů není omezené, stále se objevují nové kreativní nápady a prostředky. Současně street art používá klasické postupy převzaté z výtvarného umění. Následující kapitola představuje techniky, které jsou využívány nejčastěji.

Ve spojitosti s podobami street artu je nutné zmínit i pomíjivost výtvorů, která logicky vyplývá z umístění ve veřejném prostoru, kde se musí předpokládat destrukce a brzký zánik díla. Tato strategie navazuje na konceptuální umění – autoři předem počítají s proměnami a zánikem svých výtvorů a vyvolávají úvahy, co to umění je, co uměním může být, jaké má umění hranice a kam lze tyto hranice posunout.⁴⁶ Podobně jako v land artu, kde se od díla požaduje, aby organicky zapadalo do přírody, vidíme i ve street artu snahu městského prostředí dotvářet a obohacovat, nikoliv ho narušovat.⁴⁷

Dílo v ulicích většinou existuje jen na okamžik, může být – a pravděpodobně také brzy bude – přemalováno či odstraněno. Ta krátká chvíle, kdy bude dílo vidět, je mnohdy všechno, co z něj zůstane.

3.1 Nálepky (stickers, stickerky)

Nálepky či samolepky (v angličtině *sticker art*, *sticker bombing*, *slap tagging* nebo *sticker tagging*) se řadí mezi nejrozšířenější formy street artu, jelikož umožňují velmi rychlou instalaci a tím snižují případné dopadení a pokutování. Další nespornou předností nálepek je jejich snadné odstranění z povrchu předmětu, na který byly umístěny.

Náměty nálepek jsou různé, častokrát se jedná o vizuální efekt tvořený písmem, logem, piktogramem, ilustrací, fotkou nebo jakýmkoliv designem. Toto logo supluje tag, klasický podpis graffiti writerů.⁴⁸ Původ nálepek je totiž odvozen z graffiti, jejich vznik se váže na represivní antigraffiti zákon přijatý v New Yorku na počátku 70. let 20. století. Graffiti writeři tehdy zareagovali tím, že spreje jednoduše vyměnili za samolepky s nápisem „Hello my name is...“ firmy Avery's.⁴⁹

V současné době jsou grafické programy a kvalitní počítačové tiskárny poměrně snadno dostupné, a tak si autoři nálepky většinou navrhují a tisknou sami. Pracnější je

---

⁴⁶ PROKOP 2004, 59.

⁴⁷ REINECKE 2007, 149–150.

⁴⁸ PASTA 2002 – <http://www.zivel.cz/article.php?id=395>, vyhledáno 11. 5. 2009.

⁴⁹ WOHLMUTH 2008c, 16; http://en.wikipedia.org/wiki/Sticker_art, vyhledáno 11. 5. 2009.

ruční výroba nálepek – vyřezáním nebo vystříháním z barevné samolepicí fólie. Dalším způsobem výroby nálepek je kreslení či potiskování samolepicích archů v počítačových tiskárnách anebo profesionální výroba ofsetem a sítotiskem.⁵⁰

Nálepkami jsou zhusta polepovány především zadní strany dopravních značek, informační systémy městské hromadné dopravy, reklamní tabule, skříňky elektrických a plynových zařízení, odpadkové koše, ale můžeme je najít také v metru nebo na tramvajových zastávkách.

Mezi nejznámější zahraniční tvůrce, kteří používají techniku nálepek patří Shepard Fairey (kampaň Obey Giant) [13] a Neck Face.

3.2 Plakáty (street poster art)

Oblíbeným druhem street artu jsou plakáty (v anglickém jazyce *posters*), které se vyrábí podobně jako nálepky – ručně (stříkáním spreje přes vyřezanou šablonu na papír), ofsetem, sítotiskem či na počítačových tiskárnách. Rozdíl spočívá jen ve větších rozměrech plakátů oproti velikostem nálepek.

K instalaci plakátů se většinou používá lepidlo na tapety nebo škrobové lepidlo (tzv. *wheatpaste*), které si autoři mohou vyrobit doma povařením škrobové moučky a vody.⁵¹ Přílnavost lepidla k podkladovému materiálu je rozhodující pro umístění plakátu, které většinou nalezneme na plakátovacích plochách, zdech, mostech a podjezdech.

Plakáty nemusí mít jen klasický obdélný formát, mnohdy jejich tvar obkresluje siluetu zobrazovaného výjevu. Tematika plakátů je opět široká, kromě klasické podoby plakátů se setkáváme s portréty, figurami či vyobrazením zvířat.

Mezi autory, kteří se věnují tvorbě plakátů, se řadí anglický umělec D*Face, Shepard Fairey (Obey Giant), Blek le Rat [15], JR [8], mezinárodní kolektiv umělců Faile či autorka, která si říká Swoon a jejíž postavy z prořezaného papíru můžeme vidět i v pražských ulicích [9].

---

⁵⁰ JUNGOVÁ 2002 – <http://www.reflex.cz/Clanek10853.html>, vyhledáno 11. 5. 2009.

⁵¹ <http://en.wikipedia.org/wiki/Wheatpaste>, vyhledáno 11. 5. 2009.

3.3 Šablony (stencil graffiti)

Další často využívanou formou street artu jsou šablony nebo také stencils (francouzsky *pochoir*) – technika stříkání sprejem na stěnu přes šablonu. Šablona se vyrobí z papíru anebo kartonu, do kterého je navržený motiv vyřezán ručně nebo na řezacím plotteru. Poté se šablona přiloží přímo na stěnu a nanese se přes ní barva. Při vytváření vícebarevného motivu musí mít každá barevná vrstva vlastní šablonu. Princip připomíná techniku sítotisku. Jedná se o rychlou metodu, která vytvořenou šablonou umožňuje neomezené opakování jednoho motivu při stejné kvalitě. Námětem šablon mohou být portréty, zobrazení zvířat, ale i nápisy, slogany a verše.⁵²

Nejvýznamnějšími umělci, kteří využívají toto médium, jsou Blek le Rat a Banksy [11, 12]. Blek le Rat je považován za duchovního otce techniky šablony, kterou začal používat v roce 1981. Byl inspirován propagandistickou šablonkou s portrétem Mussoliniho, kterou viděl jako malý chlapec při výletu na zdi v Itálii. Sám Blek le Rat však přiznává, že skutečným průkopníkem této techniky je americký umělec John Fekner, který začal šablony vytvářet již v roce 1978 v New Yorku.⁵³

3.4 Nástěnná malba a graffiti

Technika nástěnné malby (v anglickém jazyce se používá výraz *murals*) je ve street artu hojně rozšířená. Autoři k nanesení barev používají válečky (*paintrollers*) a teleskopické tyče, stříčky, někdy i štětce.⁵⁴

Přestože street art používá i techniku typickou pro tradiční graffiti, tedy malbu sprejem nebo fixem, velký rozdíl spočívá v motivu. Zatímco v graffiti se setkáváme jen s tagy, ve street artu motiv není pouze typografický.

V souvislosti s médiem malby je nezbytné jmenovat brazilské tvůrce Herberta Baglioneho a bratry Os Gêmeos [4], hvězdu řecké street art scény Alexandra Vasmoulakise [10], amerického umělce Barryho McGee (známého také pod pseudonymy Twist, Twister, Twisty, Twisto nebo Ray Fong), italského autora Blu [6, 7] a graffiti umělkyni z Toulouse Miss Van.

---

⁵² MATOUŠEK 2009, 17; ŠIŠKOVÁ 2009, 16.

⁵³ BELLO 2008 –

http://www.fecalface.com/SF/index.php?option=com_content&task=view&id=1056&Itemid=92, vyhledáno 17. 5. 2009.

⁵⁴ PASTA 2002 – <http://www.zivel.cz/article.php?id=395>, vyhledáno 11. 5. 2009.

3.5 Mozaiky

Technika mozaiky, s kterou se můžeme setkat již od dob antiky, vytváří vzory a obrazy sestavením malých čtverečků barevného skla, kamínků, kachlíků anebo jiných materiálů.⁵⁵

K instalování streetartových mozaik se používá montážní lepidlo v tubě. Pro urychlení umístování si někteří tvůrci sestavený námět nalepí na podložku a dílo pak instalují do ulice i s ní.⁵⁶

Technikou mozaiky se proslavil autor Invader, který ve městech po celém světě rozmísťuje postavičky inspirované rozpixelovanými mimozemšťany z videohry Space Invaders.

3.6 Instalace a 3D objekty

Různé instalace a 3D objekty jsou velkým trendem street artu díky své variabilitě – jejich podoba a velikost není téměř vůbec omezena. 3D objekty bývají vytvořené především z polystyrenu a povrchově mohou být upravené podobným způsobem, který byl popsán u nálepek a plakátů. Do ulic se většinou připevňují lepidlem nebo oboustrannou lepicí páskou. Instalace zahrnují též upravování či pozměňování předmětů, které se již na ulici nachází. Dále se mohou vyskytnout světelné instalace nebo videoprojekce.

Dalším typem objektů je tzv. 3D graffity, které zachovává formu tagu, ale jeho prostorové provedení v různých materiálech ho posouvá na jinou úroveň.⁵⁷

Mezi autory, kteří se věnují tvorbě instalací a 3D objektů, patří americký umělec Mark Jenkins, Dan Witz, Leon Reid IV (známý také jako Verbs a Darius Jones), Brad Downey [16], Joshua Allen Harris [5], Revs nebo Banksy.

3.7 Street party a flash mob

Pro úplnost seznamu popisující základní média street artu je potřebné zmínit i formu performance – street party a flash mob. *Webster's New Millennium Dictionary of English*

---

⁵⁵ MONTANARI 1998, 39.

⁵⁶ MATOUŠEK 2009, 17; ŠIŠKOVÁ 2009, 19.

⁵⁷ WOHLMUTH 2008c, 16.

definuje flash mob jako skupinu lidí, kteří se domluví přes internet, shromáždí se na veřejném prostranství, udělají něco bizarního a rychle se rozejdou.⁵⁸

Flash mob bývá organizován přes internet – skupině lidí je rozeslán e-mail s instrukcemi, místem, datem a přesným časem konání akce. Nejznámějšími příklady jsou polštářové bitvy nebo forma zvaná *silent disco* (*tichá diskotéka*), na kterou se účastníci dostaví se svými hudebními přehrávači a sluchátky. Přesně ve stejný čas začne každý z aktéru tančit na svou hudbu. Po uskutečnění se účastníci rychle rozejdou a tím je performance ukončena.

---

⁵⁸ <http://dictionary.reference.com/browse/flash%20mob>, vyhledáno 23. 3. 2009.

4. NEJVÝZNAMNĚJŠÍ SVĚTOVÍ PŘEDSTAVITELÉ

Následující kapitola je věnována třem autorům, kteří patří mezi nejvýznamnější tvůrce street artu – Blek le Rat, Banksy a Shepard Fairey. Pochopitelně, že světově proslulých autorů street artu, kteří si pro svou tvorbu vysloužili mezinárodní pozornost a hojně vystavují nejen v ulicích, ale i v galeriích, je mnohem více – jmenujme D*Face, Swoon [9], Neck Face [3], Os Gêmeos [4], Blu [6, 7], JR [7, 8], Miss Van, Fafi, Above, Invader, Joshua Allen Harris [5], Dan Witz či Brad Downey [16]. Bohužel tato bakalářská práce neposkytuje dostatek prostoru k představení všech jmenovaných autorů, i když by si to jejich tvorba jistě zasloužovala.

Kompletní seznam streetartových umělců nebude pravděpodobně nikdy možné sestavit, neboť identita mnoha autorů zůstává neodhalená. Vzhledem k ilegální povaze street art tvorby, vystupuje většina tvůrců pod pseudonymy a někteří nechtějí svou pravou totožnost zveřejnit. Zajímavá je jistě i skutečnost, že mezi tvůrci street artu mohou být – a často dokonce jsou – absolventi výtvarných škol.

4.1 Blek le Rat

Blek le Rat, vlastním jménem Xavier Prou, se narodil v Paříži v roce 1952. Studoval malířství na L'Ecole Nationale Supérieure des Beaux-Arts a později architekturu, která ho naučila rozumět krajině města.⁵⁹

Jeho pseudonym je odvozen z dětského komiksu s názvem „Blec le Roc“, který pozměnil na Blek le Rat (slovo *rat* znamená ve francouzském a anglickém jazyce krysa a je anagramem pro výraz *art* – ve francouzském a anglickém jazyce umění).⁶⁰

V roce 1971 se Blek le Rat při návštěvě New Yorku poprvé setkal s graffiti, kterým byl ihned fascinován. Stencil graffiti amerických umělců Johna Feknera a Richarda Hambletona ho inspirovalo k vlastní tvorbě šablon, se kterými začal pracovat v roce 1981.⁶¹ Mezi jeho první šablonu patří zobrazení hejna krys, které rozmísťoval po celé Paříži. Blek le Rat vysvětluje: „I chose rats as a symbol of the urban environment, and also

⁵⁹ PHILBY 2008 – <http://www.independent.co.uk/arts-entertainment/art/features/blek-le-rat-this-is-not-a-banksy-811130.html>, vyhledáno 16. 5. 2009.

⁶⁰ <http://www.canned-goods.co.uk/graffiti-interviews/blek-le-rat.asp>, <http://www.nylonmag.com/?section=article&parid=1212>, vyhledáno 16. 5. 2009.

⁶¹ BELLO 2008 – http://www.fecalface.com/SF/index.php?option=com_content&task=view&id=1056&Itemid=92, vyhledáno 17. 5. 2009.

of the invasion and profusion of those animals that populate our cities and provoke fear in us.“⁶²

Význam Blek le Rata ocenil i Banksy, když napsal: „Every time I think I’ve painted something slightly original, I find out that Blek le Rat has done it as well. Only twenty years earlier.“⁶³ Velkým přínosem Blek le Rata pro street art je jeho tvorba šablon a plakátů zobrazující figury v životní velikosti [15]. Proslulá jsou jeho zobrazení starého Irčana, řecké vdovy, Napoleona, Andyho Warhola, německého umělce Josepha Beuyse, amerického hudebníka Toma Waitse, Lady Diany, žebráků, Davida držícího zbraň AK-47 Kalašnikov, vojáků, ukřižovaného Krista, kosmonautů, ovcí, Madony z Caravaggiova obrazu či francouzské novinářky Florence Aubernas, která byla dne 5. ledna 2005 unesena v Iráku.⁶⁴

4.2 Banksy

Umělec, který vystupuje pod pseudonymem Banksy, je v současné době nepochybně nejvýznamnějším představitelem street artu. Svou pravou totožnost bedlivě tají, rozhovory až na výjimky neposkytuje; kdo je Banksy údajně neví ani Banksyho agent Steve Lazarides a dokonce ani Banksyho rodiče, kteří si myslí, že jejich syn se žíví jako malíř pokojů.⁶⁵ Všechny informace o Banksyho osobním životě jsou sporné, patrně se však narodil kolem roku 1975 poblíž anglického města Bristol⁶⁶ a vyučil se řezníkem.⁶⁷

Na počátku 90. let se Banksy začal věnovat tvorbě graffiti a stal se členem bristolské crew DryBread Z (DBZ).⁶⁸ Podle vlastních slov se rozhodl pro techniku šablon (stencil graffiti) poté, co při pokusu vytvořit graffiti strávil několik nočních hodin schovaný vleže pod vlakem. Všiml si, že vlaková souprava byla označena číslem

---

⁶² PROU 2008, 15.

„Vybral jsem si krysy jako symbol městského prostředí a též invaze a vysokého počtu těchto zvířat, která osídlují naše města a budí v nás strach.“

⁶³ JANUSZCZAK 2008 –

http://entertainment.timesonline.co.uk/tol/arts_and_entertainment/visual_arts/article4066727.ece, vyhledáno 16. 5. 2009.

„Pokaždé, když si myslím, že jsem namaloval něco aspoň trochu originálního, objevím, že Blek le Rat to vytvořil také. Jenom o dvacet let dříve.“

⁶⁴ PROU 2008, 25–116.

⁶⁵ HATTENSTONE 2003 – <http://www.guardian.co.uk/artanddesign/2003/jul/17/art.artsfeatures>, vyhledáno 4. 6. 2009.

⁶⁶ <http://en.wikipedia.org/wiki/Banksy>, vyhledáno 19. 5. 2009.

⁶⁷ BANKSY 2002, nepag.

⁶⁸ <http://en.wikipedia.org/wiki/Banksy>, vyhledáno 19. 5. 2009.

nasprejovaným přes šablonu a uvědomil si, že tato technika by umožňovala rychlejší tvorbu.⁶⁹

Banksyho dílo, kritizující globalizaci, konzumní společnost, politiku a establishment, bývá označováno jako velmi provokativní a satirické. Street art umělec Shepard Fairey jeho tvorbu výstižně charakterizoval slovy: „His works (...) are filled with imagery tweaked into metaphors that cross all language barriers. The images are brilliant and funny, yet so simple and accessible that even children can find the meaning in them.“⁷⁰

Mezi Banksyho nejproslulejší náměty patří líbající se policisté, holčička objímající atomovou pumu či holubice míru v neprůstředlné vestě [11]. Za svůj častý motiv si Banksy, podobně jako Blek le Rat, zvolil zobrazení krys. Banksy k tomu říká: „Rats are called rats because they'll do anything to survive.“⁷¹ a dodává „They exist without permission. They are hated, hunted and persecuted. They live in quiet desperation amongst the filth. And yet they are capable of bringing entire civilizations to their knees. If you are dirty, insignificant and unloved then rats are the ultimate role model.“⁷² Jeho šablony jsou pozoruhodné i velikostí, jedná se o velkoformátová díla, která vznikají spojováním menších kusů šablon. Banksy se však věnuje i tvorbě 3D objektů a instalací.

Jeho projektem z roku 2005 je série tzv. *subverted painting*, pozměňující obsah známých obrazů slavných tvůrců. Banksy vysvětluje: „If you want to survive as a graffiti writer when you go indoors your only option is to carry on painting over things that don't belong to you there either.“⁷³ Například na obraz *Most přes jezírko s lekníny* od Clauda Moneta přimaloval Banksy odpadky a nákupní košík, kompozici obrazu *Noční jestřábi* (*Nighthawks*) od Edwarda Hoppera doplnil o postavu fotbalového chuligána oblečeného v trenýrkách s britskou vlajkou a rozbíjejícího skleněnou výlohu restaurace. Několik takových obrazů Banksy propašoval do světových galerií a nainstaloval je do expozic v Tate Britain, Louvru či Museu moderního umění (MoMA) v New Yorku. Později vysvětlil,

---

⁶⁹ BANKSY 2005, nepag.

⁷⁰ FAIREY 2006 – <http://swindle magazine.com/issue08/banksy/>, vyhledáno 19. 5. 2009.

„Jeho díla jsou plná obrazů zakroucených do metafor, které překračují všechny jazykové bariéry. Vyobrazení jsou oslňující a vtípná, přesto jednoduchá a přístupná, takže i děti pochopí jejich smysl.“

⁷¹ BANKSY 2002, nepag.

„Krysám se říká krysy, protože udělají cokoli, aby přežily.“

⁷² BANKSY 2005, nepag.

„(Krysy) Existují bez povolení. Jsou nenáviděné, lovené a pronásledované. Žijí v tichém zoufalství mezi špinou. A přesto jsou schopné srazit celé civilizace na kolena. Cítíte-li se špinavý, bezvýznamný a nemilovaný, krysa je přesný model vaší role.“

⁷³ BANKSY 2005, nepag.

„Jestli chcete přežít jako graffiti writer, když se přesunete dovnitř, je vaší jedinou možností pokračovat v malování na věci, které vám stejně jako venku nepatří.“

že motivací mu byla vzpomínka z dětství, kdy mu jeho sestra vyhodila několik kreseb s tím, že v Louvru stejně nikdy viset nebudou.⁷⁴

Ve stejném roce také namaloval několik děl na izraelskou bezpečnostní bariéru – mezi zobrazeními byly průhledy do idylické krajiny [12], dívka unášená balónky či chlapec přelézající zeď na žebříku.

V roce 2003 vytvořil Banksy pro britskou hudební skupinu Blur obal jejich alba *Think Tank* a v prodeji jsou také autobiografické publikace mapující jeho tvorbu – *Banging Your Head Against a Brick Wall* (2001), *Existencilism* (2002), *Cut It Out* (2004), *Wall and Piece* (2005) a *Pictures of Walls* (2005). Přestože o spolupráci s Banksym projeví zájem i některé komerční společnosti, Banksy tyto nabídky většinou odmítá.

Banksy se svou tvorbou proslavil po celém světě, jeho obrazy se na aukcích prodávají v řádu desetitisíců liber a frontu na ně stojí i hollywoodské celebrity jako Angelina Jolie a Brad Pitt. Jeho dosud největší výstava nazvaná *Banksy versus Bristol Museum* se koná právě v těchto dnech, během prvního víkendu ji navštívilo přes osm a půl tisíc návštěvníků⁷⁵ a nebude to jen proto, že vstup je zdarma.

4.3 Shepard Fairey

Frank Shepard Fairey se narodil roku 1970 v Jižní Karolíně. Ve čtrnácti letech se ovlivněn punkovou muzikou a skateboardingem začal věnovat malování. Později navštěvoval Rhode Island School of Design, kde studoval psychologii sovětské propagandy, jejichž metod ve své tvorbě využívá.

Sheparda Faireyho proslavila nálepková kampaň *Andre the Giant has a posse* [13], zobrazující slavného francouzského zápasníka André René Roussimoffa, známého jako André the Giant. Výrok *Andre the Giant has a posse* sice nic neznamenal, jednalo se pouze o slovní hříčku, ale kampaň *Obey the Giant* zaujala, brzy se rozšířila po celých Spojených státech a vznikl o ní i film.⁷⁶

Mezi nejdůležitější projekty Sheparda Faireyho se řadí série portrétu Baracka Obamy vytvořená v roce 2008 pro prezidentskou kampaň [14].⁷⁷

Fairey si založil vlastní studio a začal vydávat časopis věnovaný street artu – magazín *Swindle* (<http://swindlemagazine.com>). V roce 2004 přijal nabídku na spolupráci

⁷⁴ BANKSY 2005, nepag.

⁷⁵ <http://www.thisisbristol.co.uk/homepage/Thousands-flock-Banksy-Bristol/article-1075613-detail/article.html>, vyhledáno 18. 6. 2009.

⁷⁶ OVERSTREET 2006, 215–216.

⁷⁷ http://en.wikipedia.org/wiki/Shepard_Fairey, vyhledáno 19. 5. 2009.

od společnosti Coca-Cola. Přestože je Shepard Fairey některými badateli obviňován z plagiátorství⁷⁸, je označován jako nejvlivnější street art umělec současnosti a jeho význam bývá srovnáván s Andy Warholem.⁷⁹

---

⁷⁸ <http://www.art-for-a-change.com/Obey/index.htm>, vyhledáno 4. 6. 2009.

⁷⁹ <http://www.nylonmag.com/?section=article&parid=1212>, vyhledáno 16. 5. 2009.

5. PRAŽSKÁ STREETARTOVÁ SCÉNA

Podobně jako graffiti, které se v dnešním slova smyslu objevilo v České republice po roce 1989⁸⁰, přišel street art do Prahy ze zahraničí.⁸¹ Za úplně první a ikonický projev street artu u nás bývá zpětně považováno přemalování tanku na pražském Smíchově na růžovo, které v roce 1991 uskutečnil David Černý.⁸² Jisté znaky street artu však můžeme spatřovat již v tvorbě Vladimíra Boudníka.

Situace v pražských ulicích se proměňuje každým dnem, následující text se pokusí souhrnně představit autory, s jejichž výtvyry jsme se mohli během posledních let v Praze setkat. **Point aka Cakes (Splash)** je jedním z prvních writerů, který se u nás začal věnovat tvorbě 3D graffiti a tím vstoupil na pole street artu [19]. Jeho 3D sestavy velkého formátu se v Praze objevily již v roce 2001 na Vítězném náměstí, ve Stromovce, na Senovážném náměstí nebo ve vestibulu metra na náměstí Republiky.⁸³ Dalším jeho výrazným dílem byl *Pomník obětem graffiti*, který byl instalován na jednom z nejfrekventovanějších míst Prahy – Florenci. Sestava o výšce přes tři a půl metru a délce přes čtrnáct metrů přesáhla úroveň běžného tagu i symbolicky. Destruovaná kompozice i nápis odpovídali postojům celé subkultury. Point sám pomník glorifikoval prostřednictvím nálepek a nápisů, které měly charakteristickou podobu monumentu. Od té doby začal do svých pieceů občas vkládat vzkazy a to je kromě promyšlené formy další způsob, jakým se snaží řešit absenci obsahu graffiti, kterému tak dává nový rozměr. Jeho pravděpodobně nejznámější projektem jsou dráčci, tzv. pointíci, složení z písmen P-O-I-N-T, kteří jsou rozmístěni na římsách a střeších po celé Praze. Zajímavostí je, že představují jeho diplomovou práci na pražské Akademii výtvarných umění.⁸⁴

Pasta, který nepochybně patří mezi první tvůrce street artu u nás, se věnuje především tvorbě plakátů a nálepek, které svým designem a důrazem na text a typografii připomínají reklamu. Prvky konzumní a ideologické propagandy však obklopuje novými významy. Často používá motiv okřídlené pasty. Znamé jsou též jeho slogany Urban Traveller, Enfant Terrible či Urban Riot, které odkazují k potřebě vydobývat si vlastní životní prostor. **Ahoy** také náleží k první vlně umělců, jež se začali street artu věnovat. V jeho tvorbě se nejčastěji setkáme s nálepkami, jež nesou jeho podpis - Ahoy. Mezi jeho známé dílo patří také růžová kampaň – nedaleko Vítězného náměstí nabarvil růžovou

---

⁸⁰ WOHLMUTH 2008c, 16.

⁸¹ POSPISZYL 2007, 8.

⁸² VOLF 2009, 15.

⁸³ WOHLMUTH 2008c, 16.

⁸⁴ WOHLMUTH 2008b, 5.

barvou lavičku, lampu a kanál. Projekt v Praze doplňovalo rozmístění nálepek ve stejné barvě s heslem ALL IN PYNK.⁸⁵

Mezi neaktivnější writery současné graffiti komunity patří v Praze **Enkid**, **Epos**, **Tribe**, **Beast**, **Post** a **Blunk**. Od roku 2005 působí v graffiti komunitě **CAP crew**, jejíž členové jsou Blez, Crap, Dize, Key, Kto, Masker a Mosd a která podle svých slov navazuje na newyorskou scénu 70. let. CAP místo venku malují skrytě v prostorách starých továren nebo neobydlených domů a spíše než spreje používají válečky.⁸⁶

Writer **Enkid** po Praze šířil motiv oka, čímž předznamenal posun od klasického graffiti ke street artu. Podobně aktivity zmíněného writera **Epose** přesahují rámec klasického graffiti a zasahují také do oblasti street artu. Pro výstavu Street Art Praha, která se konala v Komunikačním prostoru Školská 28 od 6. do 27. listopadu 2007 jako doprovodná akce k vydání stejnojmenné knihy, připravil Epos instalaci *Zárodek (Kokon)*. Mezi Eposovy zásahy do městského prostředí patří zhruba pětimetrová hlava, kterou v červenci v roce 2008 ručně vytrhal do porostu pokrývajícího zeď vedle letenského tunelu, a také model mýtického písečného červa olgoje chorchoje, který v letních měsících prolézá chodníkem. Jeho další projekt, který připravoval skoro rok, představovalo několik objektů ušitých z padákoviny a vysokých nejméně pět metrů. Objekty byly koncipované pro konkrétní průduchy větráků metra a když se k nim připoutaly, proudící vzduch je nafoukl. Podobný nafukovací monument v podobě drapáku instaloval Epos v Dejvicích před hotel Diplomat. Na Alšovo nábřeží umístil 30. července loňského roku další nafukovací realizaci, tvořenou kruhovou sestavou zaoblených kvádrů, jenž vzdáleně připomínala Stonehenge a tentokrát dokonce umožňovala do prostoru mezi jednotlivými objekty vstoupit.⁸⁷ Je možné, že Epos se nechal inspirovat americkým umělcem Joshuou Allenem Harrisem, kterého podobné objekty umístované na průduchy newyorské podzemky proslavily. Harris vytváří své instalace z igelitových tašek a pytlů na odpadky, takže nenaplněné vzduchem vypadají jako hromada smetí.⁸⁸ Zatímco Epos kladl v realizacích důraz na monumentalitu objektů, Harris vytváří drobnější instalace, které po nafouknutí vzduchem připomínají zvířata jako medvěda, opici, psi či žirafu [5].⁸⁹

Mezi díla street artu, která můžeme v Praze vidět nejdéle, patří **Poezie pro chodící**. Krátké básničky – *je ráno/holky jsou do práce/zas další korále poztrácet* – jsou vytvořené

⁸⁵ JUNGOVÁ 2003 – <http://www.reflex.cz/Clanek14587.html>, vyhledáno 11. 5. 2009.

⁸⁶ WOHLMUTH 2008c, 1.

⁸⁷ WOHLMUTH 2008a, 5.

⁸⁸ <http://www.youtube.com/watch?v=PH6xCT2aTSo&feature=related>, vyhledáno 4. 6. 2009.

⁸⁹ Kolekce videí s instalacemi Joshuy Allena Harrise je dostupná na internetovém odkazu <http://www.youtube.com/user/harrisdanger>, vyhledáno 4. 6. 2009.

technikou šablon. Verše Jana Skácela a dalších českých básníků psané po zdech tuší a štětcem doplňovaly dekadentní motivy šablonek autorů **Pathetists** [20].

K tvůrcům street artu, s jejichž díly se na ulicích můžeme setkat nejvíce, patří **Joka Päiva**. Jeho drobné šablonové portréty si kolemjdoucího přeměřují přísným pohledem či se na něj koketně usmívají. S portréty vytvořenými technikou stencil se setkáváme i u autora **Bestie**. V ulici Ostrovní můžeme vidět šablonu běžce s pochodní a roubíkem – kampaň proti olympijským hrám, které se v roce 2008 konaly v čínském Pekingu. Mezi další tvůrce šablon – portrétů patří **Cheetism** a **Shadowz**. **Pidilidi** vytváří – jak by se dalo odhadnout ze jména – stencils malinkých človíčků.

Mezi neoriginálnější české tvůrce street artu se řadí autor **Pash***, který v Praze vylepoval barevné nálepky, plakáty a 3D objekty zobrazující roztodivné postavičky [17, 18]. Zmínění jistě zaslouží jeho pestrobarevné náhrobky, které připevňoval na prázdná místa vzniklá po stržení jeho nálepek.⁹⁰ Jeho tvorba zaujala i zahraniční odborníky, Pash* byl několikrát zván na mezinárodní workshopy a jeho nálepky byly zahrnuty do specializovaných publikací (Claudia Walde: *Sticker City – Paper Graffiti Art* vydané v nakladatelství Thames & Hudson). S instalacemi z polystyrenu a samolepkami se setkáme také v tvorbě **Pulp** a **Zippera**, kterému se stal motiv zipu pseudonymem i logem.

Během Velikonoc v roce 2007 vstoupil na pole street artu autor Roman Týc, který na pražských semaforech vyměnil panáčky.⁹¹ Tento projekt vzbudil velký ohlas a referovaly o něm i média.⁹²

Se street artem bývají někdy spojovány i akce umělecké skupiny Ztohoven. První intervence z roku 2003 spočívala v zakrytí části neonového srdce Jiřího Davida na Pražském hradě, umístěného jako výraz končícího prezidentského období Václava Havla, tak, že svítila jen část neonu ve tvaru otazníku a zároveň obráceného písmene S (značka spolku, podpis – počáteční písmeno názvu skupiny při jeho vyslovení). V rámci druhé akce pořádané v témže roce zakryli členové skupiny 750 reklamních ploch v metru vlastními plakáty, které byly potištěny otazníky a adresou jejich internetové stránky. Intervence nazvaná *Znásilněný podvědomí* měla být kritickým komentářem k manipulativním a lživým reklamním principům uskutečněným prostřednictvím užití jejich vlastních médií.⁹³ V případě obou zásahů, jejichž umělecký obsah byl nepatrný, zůstává jejich zařazení do kategorie street art minimálně sporné.

---

⁹⁰ PTÁČEK 2007, 40.

⁹¹ WOHLMUTH 2008c, 16.

⁹² http://www.tyden.cz/rubriky/kultura/vytvarne-umeni/roman-tyc-romanticky-trapic-policistu_54462.html, vyhledáno 4. 6. 2009.

⁹³ HAŠKOVCOVÁ 2008b, 11.

V současné době můžeme v Praze vidět tvorbu nejen českých, ale i zahraničních autorů street artu (pro příklad jmenujme Blek le Rat [15], Banksy, Obey Giant, Swoon, Above, Eko, Flying Fortress, Maxi Moert, Space3, Influenza a další). Jak již bylo zmíněno, street art přišel do Prahy ze zahraničí. Tento nový způsob vizuálního vyjádření se u nás poměrně dobře uchytil, ale například teoretik výtvarného umění Tomáš Pospiszyl se domnívá, že bez živné půdy mezinárodní výměny informací by asi brzy zahynul.⁹⁴ Zůstává tedy otázkou, zda domácí tvůrci pouze kopírují zahraniční tendence nebo zda se mohou srovnávat se světovou špičkou. Někteří členové domácí streetartové komunity snad až příliš sebekriticky přiznávají, že to nejzajímavější do Prahy přichází jako import z ciziny. Rozdělení na domácí a zahraniční autory za okolností jejich anonymity a někdy také vysoké mobility však pomalu přestává mít význam.

Pražská streetartová scéna je poměrně malá a vzájemně úzce provázaná – většina autorů se pohybuje v okruhu umělců Pasty a Pointa – což vede k celkové vyrovnanosti. Mezi nejvíce využívané techniky pražského street artu se řadí nálepky a šablony. V ulicích Prahy se dále objevují 3D objekty vytvořené převážně z polystyrenu. Všem podobám pražského street artu je společný většinou drobnější formát výtvorů, například s pojednáním celé fasády domů, které je v zahraničí běžné, se v Praze setkáváme jen mimořádně. Mezi nejčastější motivy patří portréty, figury, piktogramy či zobrazení zvířat. Poměrně oblíbené jsou i texty, v Praze se můžeme setkat s různými nápisy, slogany, ale také básněmi.

Škála sdělení street artu je vzhledem k téměř neomezeným formálním možnostem a kombinací textu s obrazem oproti klasickému graffiti daleko bohatší. Citelná část street artové tvorby souvisí s aktivismem – ekologickým, protikonzumním (pozměňování reklam a billboardů) či politickým (vzpomeňme kampaň *Zeitra dostaneš přes držku ty!*, která paradovala politika Jiřího Paroubka po kauze tvrdého policejního zásahu na Czechteku v roce 2005). Ovšem i v Praze podnikají mnohé společnosti reklamní kampaně vedené formou street artu (Radio DJ a další), spolupracují s celou řadou osobností, které se street artu věnují a sponzorují je.⁹⁵

Velmi často si v ulicích můžeme všimnout jevu, který je pro street art příznačný. Vedle jednoho výtvoru street artu se postupně začínou objevovat další díla od jiných autorů, až na onom místě vznikne tímto způsobem celá galerie – tzv. galerka. V Praze můžeme největší sbírku vidět na Újezdu [21], další se nachází na ulici 28. Října nebo na rohu ulice Spálená.

---

⁹⁴ POSPISZYL 2007, 8, 10.

⁹⁵ POSPISZYL 2007, 12.

Výtvořy street artu jsou dŮmyslně umístěné po celé Praze, můžeme je naleznout doslova všude kolem sebe – na nejfrekventovanějších městských tepnách, v zapadlých uličkách i na periferiích sídlišť. Vzhledem ke své věčné proměnlivosti a krátké existenci si zaslouží naši pozornost.

5.1 Galerie Nábřeží

Galerie Nábřeží (<http://www.nabrezi.cz>), situována v bezprostřední blízkosti Vltavy, vznikla v roce 2003 jako alternativní prostor, který se zaměřuje na pořádání výstav orientovaných na graffiti a street art. K přehlídkám, které se v galerii uskutečnily, patří projekty představující tvorbu Pasty, Rotha, Maskera a Vladimíra 518.⁹⁶

5.2 Galerie Trafačka

1. prosince 2006 se v pražských Vysočanech uskutečnilo otevření alternativní galerie Trafačka (www.trafacka.net, adresa: Kurta Konráda 1, Praha 9), jež sídlí v průmyslových halách bývalé trafostanice ČKD. V galerii se stálými ateliéry umělců Jana Kalába, Jakuba Nepraše, Romana Týce, Michala Cimaly a Martina Káni vznikl oddělený výstavní prostor určený pro prezentaci současného umění. Program galerie Trafačky koncipují provozovatelé se zaměřením na výstavy, performance, přednášky a jiné multimediální projekty s důrazem na street art, aktuální výtvarnou scénu a konceptuální tvorbu. Industriální prostory galerie umožňuje díky svým dispozicím bývalých továrních hal instalaci rozměrově náročných projektů. Mezi větší akce, které se zde uskutečnily, patří projekt 5+kk, jehož koncepce spočívala v myšlence přenést věci z ulice do bytového interiéru, prodejní výstava Point Shop a mezinárodní festival street artu a graffiti Namesfest.⁹⁷

---

⁹⁶ autor neuveden: Galerie Nábřeží. In: Clique 2, 2007, 43.

⁹⁷ HAŠKOVCOVÁ 2008a, 11.

5.3 Namesfest

Na přelomu srpna a září roku 2008 se v pražské galerii Třafačka a jejím okolí konal první ročník mezinárodního festivalu NAMES (<http://namesfest.net>). Projekt první přehlídky street artu a graffiti v České republice navázal na tradici obdobných akcí, které se konají po celém světě (berlínské festivaly Backjumps a Planet Prozess, melbournský Stencil festival). Mezi více jak čtyřmi desítkami účastníků se objevila známá jména českých i světových autorů – Victor Ash (Kodaň, Dánsko), Blu (Bologna, Itálie), Brad Downey (New York, USA) [16], Vitché (São Paulo, Brazílie), Hitotzuki (Tokyo, Japonsko), Apa (Stockholm, Švédsko), KR (New York, USA), Style Konstruktor (Moskva, Ruská federace), Zedz (Amsterdam, Nizozemsko), Epos (Praha), Pasta (Praha), Point (Praha), Masker (Praha) a další.

Součástí Namesfestu bylo množství doprovodných programů jako přednášky, panelové diskuse, promítání filmů a komentované procházky po městě City walks. Vyvrcholením projektu byla soutěž o nejlepší dílo a cenu diváků (v kategorii Best Piece zvítězil Zedz, cenu diváků si odnesl Masker). Přehlídka pokračovala až do poloviny října 2008 stejnojmennou výstavou v galerii Třafačka. Festival následovalo vydání katalogu a DVD s krátkým filmem o přípravách akce a rozhovory s jednotlivými účastníky.

Festival, který nabídl jedinečnou příležitost seznámit se s tvorbou zahraničních autorů street artu, byl zčásti financován Magistrátem hlavního města Prahy a probíhal výhradně na legálních plochách.

6. SOUČASNÁ ČESKÁ MALBA INSPIROVANÁ STREET ARTEM

6.1 Street art a komiks v díle Josefa Bolfy, Jiřího Franty, Davida Böhma a Jakuba Janovského

Josef Bolf (*1971) je jedním z nejvýraznějších umělců generace narozené v sedmdesátých letech v normalizačním Československu. Studentem prvního ročníku pražské Akademie výtvarných umění se stal v symbolickém roce „nula“, tedy roku 1990, a zažil proměňující se AVU v dobovém nadšení, jež se odrazilo i v založení umělecké skupiny *Bezhlavý jezdec*,⁹⁸ v které Josef Bolf působil společně s Jánem Mančuškou, Janem Šerých a Tomášem Vaňkem. Počáteční euforii střídal fáze vystřízlivění – autor si prošel dvouletou tvůrčí pauzou a další dva roky byl z existenčních důvodů zaměstnán u filmu. Teprve poté se vrátil k vlastním výrazovým prostředkům a znovu našel tvůrčí koncentraci, k čemuž mu mimo jiné pomohla nominace na Cenu Jindřicha Chaloupeckého v roce 2005, kdy se zcela zaslouženě stal jedním z finalistů.⁹⁹

Tvorba Josefa Bolfy bývá obvykle charakterizována jako záznam osobních kritických zážitků z různě vzdálené minulosti.¹⁰⁰ Obrazy, podobné záběrům vytržených z hororového filmu, jsou odňaty z vazeb předpokládaného děje. Typickými rysy děl jsou sporá gesta a nepřístupný poklid dramatických scén.¹⁰¹

Bolfovy malby a kresby zobrazují figury podivných mutantů – napůl zvířat, napůl lidí – které připomínají Pifa nebo komiksové hrdiny ze *Čtyřlístku*. Postavy v sobě spojují infantilní vzhled, nostalgii a nepřekonatelné nutkání k sebeustrukci. Komiksová stylizace se setkává s všudypřítomným zármutkem a zranitelností. Tato kombinace hravosti, naivity, osamělosti a krutosti je pro současný komiks nebo sadomasochisticky laděná díla stylu manga příznačná. Ve světě Josefa Bolfy, kde se melancholie stává neurózou, „mohla být Fifinka zneužívána, Pind’a si podřezal žíly, Bobík se předávkoval na záchodě a Myšpulín skončil po letech psychoanalytických sezení na psychiatrické klinice.“¹⁰²

Josef Bolf má s komiksem, jehož prvky ve své tvorbě využívá, i osobní tvůrčí zkušenost – vzpomeňme na komiks *Chtěl bych sbírat kousky tvého srdce až ti jednou pro někoho pukne*, který v roce 2002 vydalo umělecké nakladatelství Divus, a *Incredible Story*, která vyšla v časopise *Umělec* o rok později. Práci na svém prvním komiksu popsal Josef

⁹⁸ Výtvarná skupina BJ vznikla roku 1996 bez vymezeného programu jako volné spojení čtyř jmenovaných umělců. Od roku 2002 autoři pod skupinovým názvem nevystavují. (FERENCOVÁ 2006, 92.)

⁹⁹ VAŇOUS 2007, 21.

¹⁰⁰ VAŇOUS 2008, nepag.

¹⁰¹ FERENCOVÁ 2006, 92.

¹⁰² ŠTEFKOVÁ 2006b, 22.

Bolf v rozhovoru s Tomášem Pospiszylem pro časopis revue Labyrint: „U komiksu *Chtěl bych sbírat kousky tvého srdce až ti jednou pro někoho pukne* jsem neměl vymyšlené, co se stane, začínal jsem jen s přibližnou představou. Taky se mi to nakonec nepovedlo udržet a všechno se to zlomilo do jiného příběhu... Pak jsem pracoval na *Incredible Story* pro časopis Umělec. Tam už jsem ke každé stránce přistupoval jako ke kresbě a moc jsem se nestaral o to, co se kdy stane.“¹⁰³

Zhruba poslední tři roky se Josef Bolf věnuje především malbě tvořené nezvyklým postupem proškrabávání, kterou vzniká ostře konturovaný a řezaný obraz. Škrábací techniku, kterou si snad každý pamatuje z hodin výtvarné výchovy na základní škole, Josef Bolf blíže objasnil v již zmiňovaném rozhovoru s Tomášem Pospiszylem: „Je to technika, kterou jsme asi všichni používali ve škole na prvním stupni. Na papír jsme čmárali voskovkama, pak to přetřeli tuší a nakonec jsme do toho ryli hřebíkem. Já voskovky různě vařím, nalévám a natírám na plátno. Vrstvu tuše pak rozmývám a proškrabuji. Docela mě baví používat různé druhy nožů a jehel.“¹⁰⁴ Jedná se o komplikovanou technologii, která vyžaduje více trpělivosti, zároveň ale umožňuje obraz stále opravovat. Tento postup a vzpomínky s ním spojené ještě prohlubují divákovo znepokojení. Připomínka dětství, s nímž bývá asociována nevinnost, bezstarostnost a touha po bezpečí, je postavena do kontrastu s tísnivými a úzkostnými náměty, jež se vynořují z růžových vrstev vosku překrytých černou tuší.¹⁰⁵

Jako vazba na street art se v obrazech Josefa Bolfa nabízí zasazení do městského prostředí. Jevišti většiny depresivních dramát jsou převážně periferie panelákových sídlišť (*Srdce*, 2006; *Bouračka*, 2007; *Za obchodem*, 2008; *Schody*, 2008), interiéry panelákových bytů (*Obývací pokoj číslo 1*, 2008; *Obývací pokoj číslo 2*, 2008), školní prostory (*Školní dvůr s auty*, 2008) nebo také městská hromadná doprava (*Metro*, 2007; *Autobus*, 2007). Josef Bolf zmiňuje, že města má rád a považuje je za inspirativní. Po ulicích chodívá s fotoaparátem, neboť poslední dobou mnohdy vychází přímo z fotografií.¹⁰⁶ „Ale je to spíš jen základ, pomáhám si tím při definování prostředí,“ doplňuje.¹⁰⁷

Nejnovější série obrazů, vytvořená přímo pro výstavu *Spodní proud / Undercurrent* probíhající od 7. května do 16. srpna 2009 v pražské Galerii Rudolfinum, rozvíjí autorovu předchozí tvorbu. Josef Bolf se pro práci na tomto výstavním souboru vrátil zpět do budovy základní školy, kterou kdysi sám navštěvoval. Pečlivě vyfotografoval klíčová zákoutí strohé budovy na panelákovém sídlišti – vchod, šatnu, atrium, třídu, chodbu,

¹⁰³ POSPISZYL 2006, 88.

¹⁰⁴ POSPISZYL 2006, 87.

¹⁰⁵ ŠTEFKOVÁ 2006b, 22; SCHNEIDEROVÁ 2008, 13.

¹⁰⁶ PROTIVANSKÁ/BULÁKOVÁ 2008, 24.

¹⁰⁷ POSPISZYL 2006, 87.

jídelnu, tělocvičnu – aby později v jednotlivých obrazech mohl pracovat s jemnými posuny reálných míst. Kurátor výstavy Petr Nedoma hovoří o „záběru“, zastaveném políčku filmu, u kterého ovšem nemůžeme očekávat vyústění příběhu.¹⁰⁸ Členění událostí do jednotlivých polí připomíná i stavbu komiksu, kde každý panel (obrázek) zachycuje jeden okamžik. Banální každodennost a známá atmosféra školního prostředí se na obrazech mění v hororové scény, jejichž protagonisty jsou opět děti [22].

Josef Bolf je především malíř, ale od médií malby a kresby se v poslední době občas odchyluje a experimentuje také s jinými formami. Z roku 2004 pochází audio nahrávka krátké povídky *Zlatý čas*.¹⁰⁹ Na výstavě finalistů Ceny Jindřicha Chalupického v roce 2005 nechal z obrazu vystoupit jednu postavu – plyšovou růžovou figurínu dívky s hlavou pejska.¹¹⁰ V loňském roce vytvořil pro 6. Bienále mladého umění ZVON 2008, kurátorovaného Karlem Císařem pro Galerii hlavního města Prahy, svůj první loutkový film nazvaný *Obývací pokoj*¹¹¹ a olomouckou galerii 36 proměnil malbou na stěny přímo v příbytek dívky s krvácející paží.¹¹² Ať se však jedná o malby, kresby, komiksy či krátký film, zůstávají sdělení Josefa Bolfa vždy intenzívně osobní. Pocity nejistoty, ohrožení a sklíčenosti jsou v jeho tvorbě vždy přítomné. Jejich používání je jako terapeutická metoda, jak se s nimi naučit žít.

Jisté prvky komiksové stylizace můžeme pozorovat i v tvorbě absolventů pražské Akademie výtvarných umění **Jiřího Franty** (*1978) a **Davidu Böhmu** (*1982) Jejich společné projekty monumentálních většinou černobíle provedených nástěnných maleb jsme již několikrát mohli vidět v pražských i mimopražských galeriích. V roce 2006 to byly projekty *Shadow of Humor* v polské galerii Bielska BWA ve městě Bielsko-Biala a *Není to to, co by to mohlo být* v pražské galerii NoD [23]. Každý den v průběhu této výstavy, jež se konala od 25. července do 12. září roku 2006, docházeli umělci do galerie a malovali pouze černou barvou přímo na její zdi. Projekt měl charakter deníkových zápisů – autoři na zdi zaznamenávali postřehy a vzkazy podobně jako do bloku nebo diáře.

---

¹⁰⁸ NEDOMA 2009 – <http://www.galerierudolfinum.cz/index.php?site=tisk/tisk-zpravy&id=23>, vyhledáno 3. 6. 2009.

¹⁰⁹ Vznik povídky datuje Josef Bolf mezi roky 1983–2004.

¹¹⁰ ŠVĚDOVÁ 2009 – <http://artalkweb.wordpress.com/2009/02/14/tz-josef-bolf/>, vyhledáno 3. 6. 2009.

¹¹¹ VITVAR 2008, 51.

¹¹² Malba *Dej mi ještě trochu času* byla k vidění od 14. listopadu do 19. prosince 2008 ve stánku 36 u pavilonu E v areálu Výstaviště Flora Olomouc. Rozsáhlý trojrozměrný výjev (600 x 250 x 280 cm) pokrýval stěnu proskleného výstavního kontejneru. Josef Bolf dílo maloval běžnou černou barvou na plech, sklo a dveře prostoru spontánně, tedy bez předchozího plánování. Po měsíci byl obraz z plechu a skla zase smyt, zachován tak zůstal pouze v paměti diváků a pro ostatní je zaznamenán díky fotodokumentaci. (autor neuveden: *Dej mi ještě trochu času*. In: *Ateliér 25–26*, 2008, 3.)

Výpověď se tak po dobu trvání výstavy neustále obměňovala a vyvíjela. Poslední den výstavy umělci vymalovali zdi galerie zpět na bílo a tím byla celá akce ukončena.¹¹³

V roce 2007 realizovali Jiří Franta a David Böhm rozměrnou malbu na zeď zasahující do dvou místností galerie. Malba nazvaná *Loading* byla připravená pro přehlídku Hrubý domácí produkt, jež se konala v Městské knihovně v Galerii hlavního města Prahy od 4. května do 19. srpna 2007. Ve stejném roce následovala malba na zeď pro výstavu InterCity: Berlin–Praha 05 v pražské galerii Mánes a samostatná výstava *Doslov* v galerii Nábřeží. Pro tento výstavní prostor v Praze přichystali umělci projekt, který sestával ze dvou instalací a jedné velkoformátové malby, jež se nacházela přímo na zemi. Instalace vycházely bezprostředně z kreseb autorů, a tak se v podstatě jednalo o 3D kresby. Malba na podlaze galerie, k jejímuž zhotovení umělci použili pigment, uhlí a písek, byla záměrně vytvořena tak, aby svou polohou a složením zapojila diváka do procesu přetvoření vedoucího k závěrečné destrukci díla.¹¹⁴

V loňském roce jsme mohli navštívit výstavu *Snadná danost* v galerii Rakouského kulturního fóra v Praze. Specifický projekt, při kterém autoři opět využili celého výstavního prostoru, se konal od 27. března do 30. dubna roku 2008. Po dobu pěti týdnů docházeli Jiří Franta a David Böhm do galerie a na její stěny přenášeli vybrané zprávy a události ze dvou nejčtenějších českých deníků – Mladé fronty DNES a Blesku. Kresby či texty malované na stěny vytrhávali autoři ze souvislostí a volně je skládali do nových kontextů. Podobně jako na výstavě *Není to to, co by to mohlo být* vznikalo dílo průběžně. Přečtené noviny nechali umělci ležet na podlaze galerie. Výsledkem projektu se stala nesouvislá výpověď, která prokazovala, že mezi zprávami z bulvárního a seriózního deníku pomalu mizí veškeré rozdíly. Po skončení výstavy byla galerie uvedena do původního stavu, noviny byly uklizeny a stěny vymalovány.¹¹⁵

Společná tvorba Franty a Böhma, ovlivněná komiksem i karikaturou, reflektuje svět masových médií, problematiku mezilidských vztahů a současnou politickou situaci. Vyjmenované výstavní projekty ukazují, že pro výtvarníky je – podobně jako je tomu ve street artu – důležitá vazba díla ke konkrétnímu místu či galerijnímu prostoru. Oba autoři mají také zkušenosti s využitím vybydlených domů, továren či osamocených stavení v havarijním stavu, jejichž rozpadající se zdi pokrývali svými rozměrnými malbami – uveďme společný projekt *Outside painting* z let 2006–2007 či Böhmu *Autoportrét #2* z roku 2008. Ani tvorba street artu, již některé z popisovaných projektů připomínají i svou

¹¹³ <http://www.davidbohm.net/menu.php>, vyhledáno 3. 6. 2009.

¹¹⁴ <http://www.davidbohm.net/menu.php>, vyhledáno 3. 6. 2009.

¹¹⁵ http://www.artservis.info/index.php?option=com_content&task=view&id=347&Itemid=5, vyhledáno 3. 6. 2009.

omezenou životností, není Frantovi s Böhmem vzdálená. Jiří Franta vstoupil do městského prostoru svou realizací, ve které drobným zásahem do pouličního osvětlení, jež spustil těsně nad povrch jedné z pražských výpadovek, zkoušel vytvořit ve veřejném prostranství komorní prostředí. Lampa sice vydržela jen jediný den, přesto však náležela k povedeným pokusům o přetvoření konkrétního místa jednoduchým zásahem a změnu pohledu na věci okolo nás, jejich úlohy a poslání.¹¹⁶ David Böhm je autorem šablonkového nápisu ZEMŘEŠ, který se v roce 2004 objevil na několika místech v Praze. Oba umělci pak v roce 2007 společně malovali křídami na pražské chodníky.¹¹⁷

Přestože jsou oba výtvarníci především malíři, nečiní jim problémy vyjadřovat se i v jiných médiích jako fotografie či instalace. Od 5. do 29. června 2008 jsme dokonce mohli posoudit i jejich kurátorské schopnosti. Pro pražské Karlín Studios připravili Jiří Franta a David Böhm s Markem Medunou osobitou výstavu INTRO 518 TEĎ 69 TEĎ* TEĎ 180 BONUS Q TRACK! zabývající se provázaností výtvarné komunity s hudební scénou.¹¹⁸

Podobně jako u Davida Böhma a Jiřího Franty se i v tvorbě **Jakuba Janovského** (*1984), studenta pražské Akademie výtvarných umění (ateliér Jitky Svobodové), který se vyjadřuje kresbou, setkáme s malbou v prázdných objektech určených k demolicí. Autora lákají industriální areály v havarijním stavu (tovární hala ČKD ve Vysočanech), opuštěné domy (Jihlava) či vrata dosloužilého kravína (Doupě) [29], jejichž polorozpadlé prostory zabydluje podivnými černobílými postavami. Každé místo je svou atmosférou jedinečné, a proto kresby vznikají intuitivně, bez předchozích skic. Náměty kreseb Janovský blíže popsal v rozhovoru s redaktorem Českého rozhlasu Karlem Oujezdským: „Bude to možná znít zvláště, ale většinou se jedná o odkazy na dětství a na jakési vzpomínky na hračky, které jsou personifikované. Souvisí to s tím, že jak člověk zraje, tak si nějakým způsobem utváří představu o lidech a zároveň mu v hlavě pořád fungují vzpomínky na hračky. Já to vlastně takhle spojuji dohromady a vytvářím taková torzální mementa, nebo jak to třeba označit.“¹¹⁹ Mnohá z takto vzniklých děl již pochopitelně neexistují – objekty byly zdemolovány nebo rekonstruovány.

Pro cyklus Galerie hlavního města Prahy nazvaný Start up připravil Jakub Janovský nevšední prostorovou instalaci sestávající z nástěnných maleb, objektů a videoprojekcí.

---

¹¹⁶ PTÁČEK 2003b, 84.

¹¹⁷ Video mapující průběh akce je možné shlédnout na internetovém odkazu <http://www.youtube.com/watch?v=1xiXwcZyb-0&feature=related>, vyhledáno 4. 6. 2009.

¹¹⁸ ČECH 2008 – <http://www.exonline.cz/clanek/59723/intro-518-ted-69-ted-ted-180-bonus-q-track>, vyhledáno 4. 6. 2009.

¹¹⁹ http://www.rozhlas.cz/mozaika/vytvarne/_zprava/566528, vyhledáno 4. 6. 2009.

Výstava nazvaná *Kango mortale* probíhala od 1. dubna do 3. května letošního roku v přízemí Domu U Zlatého prstenu. Statické figury na stěnách oživovaly dvě simultánní projekce, jež zachycovaly chvění skutečného lidského těla – pomalovaných zad modelky. Mezi kresby Janovský často zakomponovává texty, v kterých někdy záměrně dělá gramatické chyby. Texty mohou náměty doplňovat, vytvářet vzájemné souvislosti či si naopak zcela protiřečit. Kurátorka výstavy Olga Malá proto hovoří o freskách, které mají jistou vazbu i ke graffiti.¹²⁰ Není náhodou, že Janovského potetovaná hybridní monstra odkazují také k romantické tradici lidových skřítků a strašidel, sám autor totiž pochází z prostředí Českomoravské vrchoviny.¹²¹

6.2 Jakub Hošek, Anežka Hošková a Lad'a Gažiová

Absolvent ateliéru Vladimíra Skrepla na pražské Akademii výtvarných umění a dvojnásobný finalista Ceny Jindřicha Chalupického, **Jakub Hošek** (*1979), patří mezi nejvýraznější představitele současné české výtvarné scény. Jeho starší malby a instalace odrážely vliv street artu ve stylu Jeana-Michela Basquiata a prvních graffiti writerů, dnes kombinuje zdánlivě expresivní kaligrafii s dokonale chladnou designérskou technikou.¹²²

Hoškův výtvarný rukopis je rozpoznatelný na první pohled. Své obrazy vytváří velmi specifickým způsobem, který polemizuje s tradiční malířskou technikou. Vyřezávací techniku Hošek podrobně popisuje: „Dalo by se tomu říkat plošná malba. Pracuji přes šablony na jedno použití. Používám papírové lepenky, které nalepím na plátno, na ně nakreslím kresbu, tu následně objednu řezákem, vyřezanou linku sloupnu a vyplním barvou. Zbytek lepenky strhnu a na místě zůstane tisk. Všechno je postavené na kresbě. I výsledný efekt je o mém kresebném rukopisu, dost často expresivním. Obrazy vznikají bez použití expresivního malířského gesta, což jim dává jiný rozměr takové čistoty/nečistoty. Z dálky vypadají jako čmáranic, zblízka je to čistá tisková věc.“¹²³

Postup techniky vyřezávání, jakéhosi ručního tisku přes šablonu na jedno použití, Hošek blíže objasnil v rozhovoru s Karlem Císařem pro revue *Labyrint*: „(...) Celý to vzniklo tak, že jsem chtěl dosáhnout podobný vizuality, jako používám v kresbách, ale v malbě. Šlo mi o to, docílit dokonalý čistoty, ale zachovat tu expresivní tvrdou linku typickou pro moje kresby. Taky mě zajímají postupy používané v graffiti a street artu,

¹²⁰ http://www.rozhlas.cz/radiowave/partneri/_zprava/571250, vyhledáno 4. 6. 2009.

¹²¹ VAŇOUS 2009, nepag.

¹²² ŠTEFKOVÁ 2006a, 36.

¹²³ Tisková zpráva k výstavě Jakub Hošek: Let Me Rule / Nechtě mě vládnout, Galerie Jiří Švestka, 9. 1. – 21. 2. 2009 (dostupné online v anglickém jazyce: <http://www.jirivesvka.com/page.php?id=55>).

klasickejších grafickejch technikách a designu. Ten spôsob je mi blízkej tou svojí intimní titěrností, tím nesnesitelným řádem, kterej se mi jinak v běžným životě vytrácí. Vlastně celej ten proces je někdy dost úmornej, ale o to uspokojivější je výsledek.¹²⁴ Použití lepenkových šablon, přes které je na plátno nanesená akrylová barva, odkazuje přímo k šablonkám – stencils, jedné z nejzákladnějších forem street artu (o podobě stencil graffiti podrobněji pojednává kapitola věnovaná technikám a podobám street artu).

Obrazy, které Jakub Hošek skládá z mnoha skic a fragmentů, mají výrazný grafický, až ornamentální charakter. Mezi jeho oblíbené motivy patří nože, sekery, pařáty, uřezané údy, tryskající krev, kosti, rakve, chomáče vlasů a listy. Důležitou roli v jeho dílech hraje text, který je do malby často sofistikovaně zašifrován. Hošek někdy používá jména interpretů (*Nicole Elicolani Prescovia Scherzinger*, 2007), převážně se však součástí malby stávají názvy a slova písní jeho oblíbených hudebníků a kapel (*Quand tu dances*, 2002; *It Takes a Million Years to Become Diamonds So Let's Just Burn Like Coal until the Sky's Black*, 2003–2004; *I Don't Believe in the Sun*, 2005 [24]; *Sleep, Eat Food, Have Visions*, 2005; *The Sky's the Ground, the Bombs Are Plants, And We Are the Sun, Love*, 2005; *The Half-eaten Sausage Would Like To See You in His Office*, 2005; *Have You Passed through This Night?*, 2005; *Punks in the Beerlight*, 2006; *Stop, I'm Already Dead*, 2006; *I Have a Tatoo of Your Eyes*, 2006; *Buzz Saw – Your Acne Is Like a Pearl*, 2007 [25]; *You Fool, Your House Is Built on a Frozen Lake*, 2008; *A Cancer in the Smallest Bones*, 2008). Text na obraze často nemusí vůbec korespondovat se symboly namalovanými na plátně, a tak může být divák snadno zmaten. „Někdo napsal, že mému umění škodí nejasnost sdělení,“ vysvětluje Jakub Hošek náměty obrazů. „Ale přesně o to mi jde. Chci, aby moje umění budilo v lidech nejasnost, znepokojovalo je, že mu nerozumí. Moje malba není zas tolik realistická, dost často ty věci vychází z mého podvědomí nebo nějakého vnitřního stavu.“¹²⁵ Vkládání textů do obrazů Hošek vysvětluje: „Do obrazů dávám texty, se kterými se nějak ztotožňuji, líbí se mi jejich obsah, půjčuji si je a používám. Obsah obrazu dá textu jiný význam a naopak. Když například udělám na obraze melancholickou atmosféru, shodím ji pak nějakým textem. Baví mě, když patos poetičnosti shodím nějakou groteskní hláškou.“¹²⁶

Zhruba od roku 2007 se Hošek zabývá převedením kresby do 3D objektů vyřezaných ze dřeva.¹²⁷ Jakub Hošek má také zkušenost s několika instalacemi – na svou

---

¹²⁴ CÍSAŘ 2006, 106–107.

¹²⁵ Tisková zpráva k výstavě Jakub Hošek: Let Me Rule / Nechtě mě vládnout, Galerie Jiří Švestka, 9. 1. – 21. 2. 2009 (dostupné online v anglickém jazyce: <http://www.jirisvestka.com/page.php?id=55>).

¹²⁶ Tisková zpráva k výstavě Jakub Hošek: Let Me Rule / Nechtě mě vládnout, Galerie Jiří Švestka, 9. 1. – 21. 2. 2009 (dostupné online v anglickém jazyce: <http://www.jirisvestka.com/page.php?id=55>).

¹²⁷ CÍSAŘ 2006, 106.

poslední samostatnou výstavu *Let Me Rule / Nechtě mě vládnout*, probíhající od 9. ledna do 21. února letošního roku v pražské Galerii Jiřího Švestky, připravil chlapecký pokojíček, který odrážel životní styl a estetiku, ze které čerpá inspiraci.

Poněkud upozaděna zůstává Hoškova užitá grafika – tvorba obalů desek, letáků a plakátů hudebních akcí. Jakub Hošek a jeho sestra Anežka působí již delší dobu jako promotéři a iniciátoři koncertů, pod názvem Indie Twins vystupují společně jako DJs. V roce 2002 založili se Štěpánem Bolfem a Danem Dudarce A.M. 180 Collective, který na Vinohradech provozuje multifunkční prostor A.M. 180 kombinující galerii, obchod s alternativní hudbou a filmový klub. Kolektiv A.M. 180 si zakládá na principech punkové etiky D.I.Y., Jakub Hošek v rozhovoru blíže objasňuje: „(...) A.M. crew pocítovala neuspokojení z toho jen pasivně konzumovat to, co jí nabízelo tohle prostředí. Vlastně nebylo ani co konzumovat, a tak jsme se rozhodli nečekat a vrhli se do toho. Do-It-Yourself kultura je protikladem mediální kultury. Přestává v ní být tak hmatatelný rozdíl mezi umělcem a konzumentem. Je to spjatý s uspokojením z toho, že něco aktivně spoluvytváříš, než že jen přijímáš. Souvisí to i s financováním. Jsme absolutně nezávislý. Nemáme žádnou pomoc zvenčí. Všechny aktivity financujeme sami. Nežádáme o granty. To nám na druhou stranu dává absolutní volnost ve výběru toho, co považujeme za kvalitu, kterou chceme ukázat.“¹²⁸ Jakub Hošek také jistý čas moderoval v televizní stanici Óčko pořad zaměřený na alternativní kulturu. Propojení výtvarné a hudební oblasti dokládá i Hoškovo působení na pražském Radiu 1, kde se Štěpánem Bolfem pravidelně uvádí noční vysílání.

Domácí výtvarnou scénu mezioborová činnost Jakuba Hoška výrazně překračuje, sám si však uvědomuje, že v zahraničí by jeho tvorba nevyčnívala. V rozhovoru s Pavlem Turkem pro časopis *Živel* přiznal: „Moje obrazy možná v českém prostředí vypadají dobře, ale kdybych s nimi chtěl prorazit v New Yorku, mohl bych být za lůzra. A.M. 180 tady může být něco nového, jedinečného, ale venku jde o standart. (...) Člověk si říká, že by se sebral a odjel do New Yorku, kde je centrum současného umění, kulturní Mekka, tam si užiješ, ale na druhou stranu nevím, jestli si neužije víc, když se tady pokusí pomoci budovat. V New Yorku by byl jen konzument toho kulturního světa. Říkali jsme si, že je sraabárna jet pryč a tam si užívat. Rozhodli jsme se, že budeme dovážet – podle nás – dobré věci lidem sem, protože nikdo jiný by je nedovezl. A situace se postupně začíná zlepšovat, je tu víc aktivních lidí, cizinců, kteří tu bydlí, turistů, pomohlo i sepletí s EU – příliv kulturymilovných lidí.“¹²⁹

---

¹²⁸ CÍSAŘ 2006, 105.

¹²⁹ TUREK 2005, 45.

Dílo **Anežky Hoškové** (*1982), absolventky fakulty výtvarných umění VUT v Brně (ateliér intermédii Václava Stratila), bývá spojováno s tvorbou jejího bratra Jakuba Hoška a hudebním prostředím. Přestože vystudovala malbu, považuje se spíše za kreslířku. „Zatím všechny mé obrazy vznikly na základě kreseb,“ vysvětluje. „Papír jako materiál je mi příjemný, mám ráda precizní, jemnou práci. Když začnu, ještě nevím, co vznikne, baví mě improvizace.“¹³⁰ Obrazy, kresby a akvarely, kterými se Anežka Hošková prezentuje především, jsou velmi literární, což se zračí i v názvech (*Tam, kde kruté rozhořčení již neдрásá*, 2004; *Má žvejkačka má hořkou chuť jako vůně tvójí krve*, 2005; *Dobře víš, koho nenávidíš. Toho, jenž objímá svůj kříž u brány na pobřeží*, 2006). Její dílo bývá někdy označováno jako „gotické hororové příběhy ovlivněné komiksem, popkulturou, současnou muzikou, módou, street artem a Sylvii Plath“¹³¹ Oblíbenými postavami jejích obrazů jsou stylizované hrdinky, ďáblové, upíři, černošky, pavouci nebo rohatá zvířata [26]. Po své stáži ve Španělsku přidala mezi oblíbené náměty také reflexi katolické církve. Hrůzostrašnost výjevů je ironizována spontánním dětským rukopisem, tato kontroverze však výsledné vyznění díla spíše umocňuje. Její malby se kromě narativnosti vyznačují formální precizností, exaktním konturováním a barevnými plochami.

Přestože Anežka Hošková záměrně studovala jinou výtvarnou školu než její bratr Jakub Hošek, často pracují společně jako sourozenecké duo Indie Twins. Na výstavě Tejpici, kěrky, kobry, zdarec, guláš, vercajk, údržba probíhající od 23. dubna do 17. května 2008 v Galerii 5. patro v Praze představili kresby a nástěnné malby doplněné instalací. Anežka vytvořila kresby, které Jakub následně koloroval a doplnil.

Ve výtvarné tvorbě Anežky Hoškové – je podobně jako v díle jejího bratra Jakuba Hoška – patrná vazba na hudební scénu. Hudba je pro Anežku velkou inspirací (*I Love You But I've Chosen Darkness I.*, 2005; *I Love You But I've Chosen Darkness II.*, 2005; *I Love You But I've Chosen Darkness III.*, 2006, *We Both Go Down Together*, 2006), ve svých dílech často reflektuje vizuální styl některých kapel. Jak již bylo uvedeno, objevuje se u ní symbolika komiksu, animovaného filmu, popkultury, street artu, fashion designu, alternativních hudebních skupin a literatury. Kontrastem k jejím jemným kresbám bývají instalace, kdy obrazy na výstavách doplňuje malbou přímo na zeď a nejrůznějšími objekty. „Ráda si hraju s prostorem, můžu se rozmáchnout a líbí se mi také fakt, že mé dílo není definitivní. Dělá mi dobře svoboda, která je s tím spojená,“ vysvětluje Anežka.¹³² Z její tvorby mírně vybočuje fotografický příběh o Červené Karkulce a hodném vlkovi.¹³³

¹³⁰ KRÁLOVÁ 2008, 36.

¹³¹ Autor neuveden: Anežka Hošková. In: Art & Antiques listopad, 2006, 84.

¹³² KRÁLOVÁ 2008, 36.

¹³³ PTÁČEK 2003a, 74.

Mladá umělkyně **Ladislava Gažiová** (*1981) pochází z východního Slovenska, ale žije a pracuje v Praze. Nejprve studovala Fakultu umění na Technické univerzitě v Košicích, po roční stáži na pražské Akademii výtvarných umění se však rozhodla přejít na Vysokou školu umělecko-průmyslovou (ateliér intermediální konfrontace Jiřího Davida).¹³⁴

Inspirace street artem, který Lad'a Gažiová ve své tvorbě spojuje s folklorem, je na první pohled zjevná v technice – obrazy jsou za použití šablon vytvořeny sprejem, tedy formou klasického graffiti, což jim propůjčuje typický výraz a vizuální hravost. Umělkyni, která vyrostla na pohádkách Walta Disneyho a četla komiksy, vždycky zajímaly výtvarné prostředky graffiti scény. Graffiti však sama nikdy netvořila, jak říká „nemá totiž potřebu zvedat si adrenalin.“¹³⁵ Za povšimnutí jistě stojí i skutečnost, že mnoho obrazů zůstává ponecháno bez názvu, Lad'a Gažiová tím divákům ponechává prostor pro vlastní interpretaci [27].

Častým námětem obrazů je násilí (teroristické útoky v Moskvě a Beslanu, masové vraždění v Srebrenici), vraždy, sebevraždy, rasová problematika, sociální a politická tematika. Ponuré výjevy jsou však odlehčeny poetickým charakterem malby. Jak uvádí Lenka Lindaurová, „narrativnost maleb Ladi Gažiové připomíná lidovou písničku, inspiraci estetikou a ornamentalismem romských komunit východního Slovenska.“¹³⁶ Právě problematika romské komunity je jedním z nejsilnějších témat Ladi Gažiové. „Fascinuje mě romská kultura a její estetika, původně přivezená z Indie, která přetváří evropské vlivy a vytváří své umění,“ říká Gažiová.¹³⁷

Lad'a Gažiová zhruba tři roky intenzivně spolupracovala se sourozenci Jakubem Hoškem a Anežkou Hoškovou, s kterými ji pojí vazba na hudební scénu – Gažiová se hudbě aktivně věnuje, hraje na bicí ve dvou kapelách. Výsledkem této spolupráce byly celkem dva projekty – *Melancólia*¹³⁸ a *Melancólia 2*.¹³⁹

Vyzrálý a osobitý umělecký projev Ladislavy Gažiové je natolik nepřehlédnutelný, že umělkyně se v roce 2007 dostala mezi deset finalistů The Sovereign European Art Prize v Londýně¹⁴⁰, v roce 2008 byla ve finále Start Point '08 a ve stejném roce se pak stala laureátkou Ceny kritiky za malbu.

---

¹³⁴ LINDAUROVÁ 2006, 84.

¹³⁵ KRÁLOVÁ 2008, 38.

¹³⁶ LINDAUROVÁ 2006, 84.

¹³⁷ KRÁLOVÁ 2008, 38.

¹³⁸ Výstava se konala od 4. do 25. října 2006 v pražské galerii NoD.

¹³⁹ Výstava probíhala od 14. listopadu do 11. prosince 2006 v galerii VŠUP v Praze.

¹⁴⁰ KRÁLOVÁ 2008, 38.

6.3. Přes graffiti a street art k malbě – Jakub Matuška, Jan Kaláb, a Martin Kohout

Student ateliéru Vladimíra Skrepla na pražské Akademii výtvarných umění, **Jakub Matuška** (*1981), je už nyní zajímavou osobností české umělecké scény. Cílenou výtvarnou činností začal vyvíjet v roce 1999 při studiích na soukromé umělecké škole v Praze, kde se specializoval na grafický design. Jeho zájem se brzy rozšířil ke kresbě a malbě, ale také fotografii, videoartu a objektům. Součástí jeho aktivit je také výroba ručně potištěných dámských oděvů a doplňků. Z širokého okruhu jeho působení však nejvýrazněji vystupuje sféra street artu, ve které začal tvořit pod přezdívkou Masker. Na počátku tvorby street artu stálo graffiti, jemuž se Jakub Matuška začal věnovat již během studií na základní škole, kdy se začal pravidelně setkávat se sídlištní kulturou, ke které graffiti a skateboarding patřilo. Postupem času ho začalo lákat i něco jiného než jen psaní jména. „Začal jsem dělat jednoduché kresby z lepicí pásky, lepil jsem desky s kresbami, kreslil emailem, křídou (...),“ říká Matuška.¹⁴¹

Matuškův výtvarný jazyk se vyznačuje výrazným sklonem ke zjednodušení a vtípu, v některých pracích se objevuje i jemná ironie nebo cynismus. Pracuje s groteskní zkratkou, která je patrná i v méně narativních kusech. Stejný princip využívá i při tvorbě fotografií, videí a objektů. Hlavní část tvorby Jakuba Matušky však stále vychází zejména z graffiti a street artu. Už v dobách, kdy byl nejvíce aktivní v této oblasti, byl jeho styl velice specifický. Tvary byly vždycky více organické a uvolněné, ale stavby a konstrukce písmen přitom pokaždé splňovaly kritéria kvalitního graffiti. Jakub Matuška také často zobrazoval různé charaktery (postavy či obličej), což je v klasickém graffiti poměrně ojedinělé. Nejen pro to bylo Matuškově jasné, že hranice graffiti jsou mu dávno těsné. Jakub Matuška vysvětluje: „To podstatné, co jsem si během těchto let uvědomil, je fakt, že by si člověk měl dělat pokud možno, co chce a jak chce, respektive takovým způsobem, jaký v sobě objeví. Hlavně se vyvarovat klišé a stereotypů, které člověka svazují. Ať už jde o tradiční umělecké postupy nebo i rámeček nějaké alternativy nebo subkultury, ze které člověk vychází. Pro mě konkrétně je hodně důležité neuzamknout se v nějakých grafit'ácko-streetart'áckých klišé.“¹⁴²

Přesto je vliv graffiti v jeho současné tvorbě stále patrný, písmena jsou tvořena lidskými postavami a obličejí. Jakub Matuška k tomu říká: „Díky graffiti jsem se naučil pracovat s postavou (jménem), rozvíjet ji, tvarovat a hlavně prezentovat publiku.“¹⁴³ Z graffiti si kromě technik, které při práci používá, odnáší i naprostou jistotu a

¹⁴¹ TUČKOVÁ 2008, 31.

¹⁴² TUČKOVÁ 2008, 31.

¹⁴³ OVERSTREET 2006b, 218.

samozřejmost při malbě velkých ploch. Stejně jako ostatní writeři si i Jakub Matuška navykl na mimořádně velkou produktivitu. To, co v jeho tvorbě posledních let však můžeme najít především, jsou rysy současného umění. Do svých děl často vkládá autobiografické příběhy, pocity a životní situace [28].¹⁴⁴

V poslední době se s tvorbou Jakuba Matušky můžeme stále častěji setkat nejen na ulicích, ale i ve výstavních prostorách. Byl vyzván k účasti na festivalu Tina B. a jeho dílo bylo zastoupeno i na Prague Biennale 3. Na podzim roku 2007 představil svou tvorbu také v londýnské Bodhi Gallery v Brick Lane. V Londýně se nedaleko Old Street Station na Leonard Street nacházelo také Maskerovo velkoformátové graffiti.¹⁴⁵ Jeho samostatná výstava ŇU ŇU ŇU ŇU – NEW YORK, která se konala v pražských Karlín Studios od 21. října do 7. listopadu roku 2008, zahrnovala obrazy, kresby, malby na zdi a instalace.¹⁴⁶

Point nebo Cakes či Splash jsou všechno jména, která patří jediné osobě, umělci **Janu Kalábovi** (*1978). Kaláb je znám především jako graffiti writer, spoluzakladatel legendární DSK crew, která začala působit již v polovině 90. let 20. století. Jeho preciznost a nasazení mu však přinesly respekt jak v komunitě writerů, tak i mimo ni. Neomezil své působení pouze na Prahu, či Českou republiku, ale tvořil i v zahraničí (Řím, Milán, Barcelona, Paříž, Londýn, Haag, Hamburk, Stockholm, Kodaň, Berlín, newyorské čtvrtě Brooklyn a Queens, Brazílie). Byl mezi vůbec prvními českými writery, jehož ukázky tvorby se objevily i v zahraničních časopisech. Jako jeden z prvních autorů street artu u nás také začal vytvářet i tzv. 3D graffiti (prostorové provedení tagu z překližky či polystyrenu).¹⁴⁷

V roce 2006 zakončil Jan Kaláb studia na Akademii výtvarných umění v Praze. Jeho cesta do ateliéru kresby profesory Jitky Svobodové vedla přes krátkodobé studium architektury na Vysoké škole umělecko-průmyslové u Evy Jiřičné. Nějakou dobu byl také na UMPRUM zapsán v ateliéru sochařství u profesora Jiřího Beránka.¹⁴⁸

Od 6. května do 5. června roku 2008 se v pražské galerii Třafačka konala Kalábova samostatná prodejní výstava nazvaná Point Shop, která přehledně shrnula všechny jeho dosavadní aktivity. Na přehlídce, která vzbudila obdiv i pohoršení, vystavil Jan Kaláb kromě samolepek, fotografií graffiti, známých objektů pointíků i obrazy na plátně. K této poloze své tvorby Jan Kaláb říká: „Obrazy jsem maloval přímo na tuto výstavu. Odjakživa

---

¹⁴⁴ PASTA 2008b, 6.

¹⁴⁵ TUČKOVÁ 2008, 31.

¹⁴⁶ PASTA 2008b, 6.

¹⁴⁷ WOHLMUTH 2008b, 5.

¹⁴⁸ MELNIČUK 2007 - http://vikend.ihned.cz/c4-10108650-21009630-v00000_d-jan-kalab-sprejer-a-tvurce-graffiti, vyhledáno 4. 6. 2009.

jsem chtěl malovat na plátno, ale nikdy jsem nevěděl, jak to pojmout. Vlastně mi trvalo patnáct let, co dělám graffiti, než jsem se odvážil dát písmena na plátno, od čehož mě všichni odrazovali. Je to můj pokus, krok někam jinam, zkusit jiný prostor než je ulice, zkusit prostor bílého plátna.“¹⁴⁹ Malby olejovými nebo akrylovými barvami označil teoretik Petr Volf za vrchol výstavy¹⁵⁰ a kritik Jiří Machalický o Kalábových obrazech mimo jiné napsal: „(...) mají dokonale promyšlenou skladbu, v níž autor navázal na meziválečný konstruktivismus, na Mondrianovy či van Doesburgovy abstrakce. V jeho malbě se projevuje větší volnost a dynamika a také jemný smysl pro barevné vztahy. Přes zřetelně čitelný řád má v sobě uvolněnost, a právě v napětí mezi přísností a hravostí spočívá jedna z možností dalšího vývoje.“¹⁵¹ Dokonale promyšlenou skladbu a nadání pro ovládnutí jakkoliv velké kompozice si Jan Kaláb přináší z graffiti.

Jan Kaláb dlouho vystupuje v médiích pod svým občanským jménem, vystavuje v galeriích, pracuje i pro komerční klienty, porušuje mnoho různých tabu a bourá hranice. Podle některých už vede graffiti směrem, kde nemá co dělat. Přesto ho uznávají jak writeři, tak širší umělecká populace. Cesta k tradiční malbě na plátno je u Kalába podobně jako u Jakuba Matušky pozoruhodná tím, že vedla nejprve přes graffiti a street art, které i nadále zůstávají jeho hlavní doménou.

Umělec **Martin Kohout** (*1984) narodil v Praze, v současné době žije a pracuje v Berlíně. Studoval na katedře kamery Filmové a televizní fakulty akademie múzických umění v Praze, ovšem jeho doménou byl donedávna zejména street art, ve kterém působil jako Pash* [17, 18]. Přes výrazné úspěchy, kterých v tomto oboru dosáhl, se Martin Kohout již street artu nevěnuje a zajímají ho jiné disciplíny. Volně přechází od tvorby plakátů k malovaným obrazům a animacím, performancím ve výstavních prostorách i na webu, VJingu a k řešení technicky náročných interaktivních instalací. V jeho obrazech a animacích je však vliv street artu stále znát, většinou se jedná o libovolná seskupování pastelově barevných piktogramů a figurativních fragmentů.¹⁵²

V roce 2006 se Martin Kohout, tehdy ještě vystupující jako Pash*, podílel na vzniku interaktivního prostředí Ombea, místnosti, jejíž osvětlení reagovalo na pohyb a pozice návštěvníků a uplatňovalo i svou paměť na předchozí děje. Projekt získal cenu na festivalu Lab.30 v německém Augsburgu. Jiným druhem aktivit je jeho webový projekt – od 1. srpna roku 2006 je v provozu webový portál jelibojelito (www.jlbojelito.net), zatím

¹⁴⁹ <http://artycok.tv/lang/cz-cs/255/point-shop/>, vyhledáno 4. 6. 2009.

¹⁵⁰ VOLF 2008, nepag.

¹⁵¹ MACHALICKÝ – http://www.lidovky.cz/neobvykle-obrazy-a-sochy-0xo-/ln_noviny.asp?c=A080517_000064_ln_noviny_sko&klic=225471&mes=080517_0, vyhledáno 3. 6. 2008.

¹⁵² PTÁČEK 2007, 40.

nejlépe zpravovaný informační kanál o akcích nezávislé kulturní scény v České republice. Jistou dobu také Martin Kohout vedl hudební rubriku čtrnáctideníku Nový Prostor. Pro internetový rozhlas Lemurie uspořádal set, v němž hrál pouze tracky vyhledané na Myspace.com.¹⁵³

Snahou Martina Kohouta je spojovat vzdálené oblasti a bořit oborové bariéry. Dalo se pochopitelně očekávat, že své zájmy dříve či později omezí. Jeho talent spojený s multimediálností, hyperaktivitou a nadhledem, se kterým dokáže vstupovat na jednotlivá pole, z něj činí pozoruhodnou osobnost na kulturní scéně.

---

¹⁵³ PTÁČEK 2007, 40.

Závěr

Jako téma své bakalářské práce jsem si zvolila street art a jeho vliv na současnou českou malbu. Pojem street art označuje umělecký projev, který není definován technikou či námětem. Jediným atributem, který spojuje odlišné podoby a náměty street artu, zůstává specifické využívání městského prostoru. Přes své zakotvení ve veřejném prostranství větších měst, získává tento fenomén díky internetu, který se stal nedílným elementem street artu, globální dopad.

Vzhledem ke krátkodobé existenci street artu, lze jeho historii definovat jen mlhavě, obecně se však uvádí, že street art vděčí za svůj vznik modernímu graffiti, které se zrodilo na sklonku 60. let 20. století ve Spojených státech ve městě New York. S tvorbou graffiti bývají spojovány i umělecké osobnosti Keitha Haringa a Jeana-Michela Basquiata.

Pro společný původ a některé shodné znaky bývá street art považován za odnož graffiti. Přesto by tyto termíny neměly být zaměňovány, cílová skupina graffiti je totiž úplně jiná než cílová skupina street artu. Graffiti má uzavřenou formu a pro člověka mimo komunitu je jen těžko pochopitelné. Street art se jeví přístupnější, srozumitelnější a komunikativnější, některé techniky nejsou tak invazivní a nepůsobí tak agresivně jako graffiti.

Ačkoliv street art může mít různé podoby, nejčastěji se setkáváme s nálepkami (stickers), plakáty (posters), šablonkami (stencils), nástěnnou malbou zahrnující techniku graffiti, mozaikami, instalacemi a 3D objekty. Protože tvorba street artu se pohybuje na hranici legality, je hlavním požadavkem u všech jeho forem rychlost vytvoření nebo instalování díla. S ilegální povahou street art tvorby souvisí i skutečnost, že většina autorů používá pseudonym a svou pravou identitu se snaží tajit.

Mezi nejvýznamnější tvůrce street artu patří v současné době Blek le Rat, Banksy, Shepard Fairey, D*Face, Blu, Swoon, Os Gêmeos, Neck Face, JR, Above, Invader, Alexandros Vasmoulakis, Joshua Allen Harris, Dan Witz, Brad Downey či Herbert Baglione.

Na rozdíl od výtvarného umění v tradičním smyslu vzniká street art velmi organicky mimo institucionalizovaný systém. V současné době se street art těší poměrně velkému zájmu veřejnosti, médií i historiků umění, což vede k úsilí o jeho prezentaci prostřednictvím způsobů typických pro klasické výtvarné umění. Dalo by se říci, že street art se pomalu stává společensky přijatelnou formou ilegálního umění.

Význam street artu dokládá i jeho působení na reklamu, design či ostatní umělecké druhy. I v současné české malbě můžeme v tvorbě některých autorů odhalit vlivy street

artu. Patří mezi ně umělci Josef Bolf, Jiří Franta, David Böhm, Jakub Janovský, Jakub Hošek, Anežka Hošková, Ladislava Gažiová, Jakub Matuška, Jan Kaláb a Martin Kohout. U některých autorů je inspirace street artem patrná ve volbě použité techniky, u jiných se vliv street artu odráží přímo v námětech.

V dílech Josefa Bolfy, která se vyznačují určitou komiksovou stylizací, spatřuji jako hlavní vazbu na street art zasazení jeho námětů do městského prostředí. Dějištěm většiny jeho obrazů jsou převážně periferie panelákových sídlišť, školní budovy nebo městská hromadná doprava.

Pro výtvarníky Jiřího Frantu a Davida Böhma, kteří často pracují společně, je obdobně jako je tomu ve street artu důležitá vazba díla ke konkrétnímu místu či galerijnímu prostoru. Jejich tvůrčí projekty, často zahrnující malbu přímo na zdi galerií, připomínají street art i svou omezenou životností. Oba umělci se navíc street artu věnovali. Jiří Franta vstoupil do městského prostoru svým drobným zásahem do pouličního osvětlení. David Böhm je autorem nápisu ZEMŘEŠ vytvořeného technikou šablon, který se objevil na několika místech v Praze.

V tvorbě Jakuba Hoška je inspirace street artem zřejmá především z techniky vyřezávání, kterou pro své obrazy používá. Tato technika vychází přímo z postupů, s kterými se setkáváme ve street artu, konkrétně z techniky šablon (stencil graffiti). Pro dílo Anežky Hoškové, sestry Jakuba Hoška, se street art stal vedle popkultury, hudby a módy jedním z mnoha inspiračních zdrojů.

Ovlivnění street artem je u Ladislavy Gažiové patrné podobně jako u Jakuba Hoška zejména z techniky – obrazy vytváří za použití šablon sprejem, což jim dodává typický výraz. Laďa Gažiová ve svých obrazech spojuje inspiraci street artem s prvky folkloru, což její tvorbě propůjčuje velice osobitý projev.

Umělce Jakuba Matušku, Jana Kalába a Martina Kohouta spojuje skutečnost, že cesta k tradiční malbě u nich vedla přes street art popřípadě graffiti, kterému se věnovali nejdříve. Je tedy pochopitelné, že hlavní část tvorby umělců Matušky a Kalába stále vychází z graffiti a street artu. Jakub Matuška si například kromě technik, které používá, odnáší z prostředí graffiti a street artu i naprostou jistotu při malbě velkých ploch.

Vidíme, že umělci se neomezují pouze na prostředí klasických výtvarných disciplín, ale s naprostou samozřejmostí vstupují i do oblastí intervence v městském prostoru, módního designu a grafiky. Neustálého prostupování všech médií jsme svědky i u malby, možná i to je jeden z důvodů, proč je směs odkazů na street art u nejmladší umělecké generace poměrně oblíbená.

SLOVNÍK SLANGOVÝCH VÝRAZŮ:

aka (Also Known As) – alias, neboli, také

bombing – narychlo nastříkané ilegální graffiti

crew – skupina spřízněných writerů, která pracuje společně

nick – přezdívka autora graffiti

piece – „kus“, dílo writera; obvykle barevné graffiti, ve kterém je důraz kladen na kompozici tvarů i barev, využití kontur a vyplnění vzniklých ploch

tag – podpis writera, značka autora

throw-up – rychlé graffiti s důrazem na jednoduchost; mezistupeň mezi tagem a piecem, často jen obrysy

whole car (WC) – graffiti vytvořené přes plochu celého vagonu (**oneman whole car** – graffiti vytvořené přes plochu celého vagonu jedním autorem)

writer – tvůrce graffiti (tagů), autor; sprejer

3D graffiti – graffiti převedené do trojrozměrné podoby; prostorový model tagu

[1] Taki 183
New York City

[2] Keith Haring
New York City (tvorba na reklamní tabule v metru),
1983

[3] Neck Face
Tokyo

[4] Os Gêmeos
Berlin

[5] Joshua Allen Harris
New York City

[6] Blu
Berlin
(vpravo detail)

[7] Blu a JR
Berlin

[8] JR
Londýn (výstava v Tate Modern),
2008

[9] Swoon
Berlín

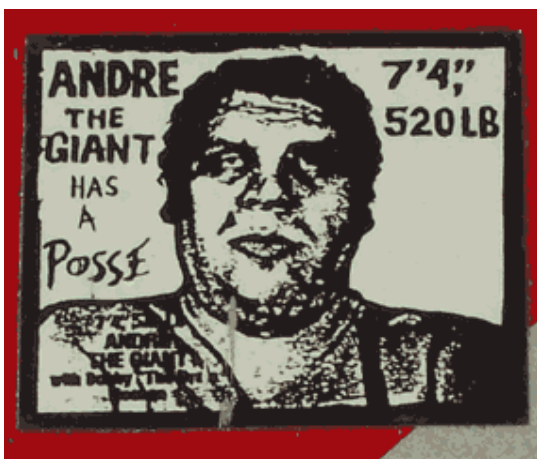
[10] Alexandros Vasmoulakis
Alex Tries but Misunderstands, 2008

[11] Banksy
Betlém

[12] Banksy
Izraelská bezpečnostní bariéra

[13] Shepard Fairey: nálepka André the Giant has a Posse

[14] vpravo – Shepard Fairey: "HOPE" poster, vlevo – Manny Garcia (Associated Press): Barack Obama

[15] Blek le Rat: The Man Who Walks through Walls
Praha

[16] Brad Downey
Praha (Namesfest), 2008

[17] Pash*
Praha

[18] Pash*
Praha

[19] Point
Praha

[20] Pathetists
Praha

[21] Pouliční galerie street artu
Praha

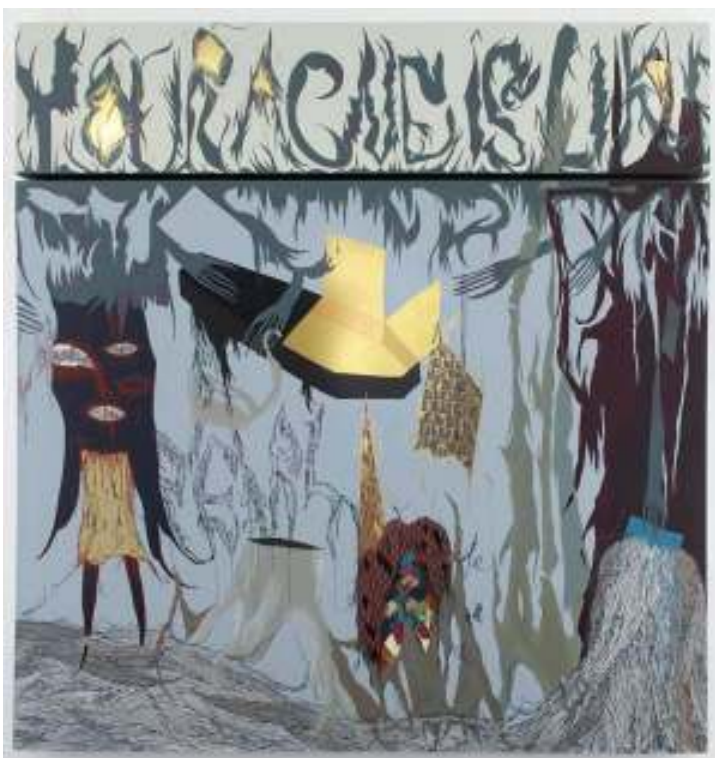
[22] Josef Bolf: Atrium II, 2009
olej, vosk a tuš na plátně, 175 x 260 cm

[23] Jiří Franta, David Böhm: výstava Není to to, co by to mohlo být, 2006

[24] Jakub Hošek: I Don't Believe in the Sun, 2005
akryl na plátně, 135 x 200 x 8 cm

[25] Jakub Hošek: Buzz Saw (Your Acne Is Like a Pearl), 2007
akryl na plátně, 206 x 200 x 8 cm

[26] Anežka Hošková: Inmortalidad, 2006
akryl na plátně, 88 x 120 cm

[27] Lad'a Gažiová: Bez názvu, 2005
sprej na plátně, 110 x 150 cm

[28] Jakub Matuška (Masker): Dobré ráno v N.Y., 2008
akryl, sprej, plátno 15 x 170 cm

[29] Jakub Janovský: Organ Gala, bývalý kravín, Doupě, 2008

SEZNAM VYOBRAZENÍ

1 – Taki 183, New York City

Zdroj: <http://www.flickr.com>

2 – Keith Haring, New York City (tvorba na reklamní tabule v metru), 1983

Reprodukce: Alexandra KOLOSSA: Keith Haring 1958–1990, Köln 2004

3 – Neck Face, Tokyo

Zdroj: <http://www.flickr.com>

4 – Os Gêmeos, Berlin

Zdroj: <http://www.flickr.com>

5 – Joshua Allen Harris, New York City

Zdroj: <http://www.flickr.com>

6 – Blu, Berlin

(vpravo detail)

Zdroj: <http://www.flickr.com>

7 – Blu a Jr, Berlin

Zdroj: <http://www.flickr.com>

8 – JR, Londýn (výstava v Tate Modern), 2008

Zdroj: <http://www.flickr.com>

9 – Swoon, Berlín

Zdroj: <http://en.wikipedia.org>

10 – Alexandros Vasmoulakis: Alex Tries but Misunderstands, 2008

Zdroj: <http://www.zap51.com/pheyo/#>

11 – Banksy, Betlém

Zdroj: <http://www.flickr.com>

12 – Banksy, Izraelská bezpečnostní bariéra

Zdroj: <http://www.flickr.com>

13 – Shepard Fairey: nálepka André the Giant has a Posse

Zdroj: <http://en.wikipedia.org>

14 – vlevo – Manny Garcia (Associated Press): Barack Obama

vpravo – Shepard Fairey: "HOPE" poster

Zdroj: <http://www.daylife.com>

15 – Blek le Rat: The Man Who Walks through Walls, Praha

Zdroj: <http://www.independent.co.uk>

16 – Brad Downey, Praha (Namesfest), 2008

Zdroj: <http://namesfest.net>

17 – Pash*, Praha

Zdroj: <http://www.eldar.cz/streetart>

18 – Pash*, Praha

Zdroj: <http://www.ekosystem.org>

19 – Point, Praha

Zdroj: <http://www.eldar.cz/streetart>

20 – Pathetists, Praha

Foto: archiv autora (listopad 2008)

21 – Pouliční galerie street artu, Praha

Foto: archiv autora (březen 2009)

22 – Josef Bolf: Atrium II, 2009, olej, vosk a tuš na plátně, 175 x 260 cm

Zdroj: <http://www.galerierudolfinum.cz>

23 – Jiří Franta, David Böhm: výstava Není to to, co by to mohlo být, 2006

Zdroj: <http://www.davidbohmm.net>

24 – Jakub Hošek: I Don't Believe in the Sun, 2005, akryl na plátně, 135 x 200 x 8 cm

Zdroj: <http://www.myspace.com/jakubhosek>

25 – Jakub Hošek: Buzz Saw (Your Acne Is Like a Pearl), 2007, akryl na plátně, 206 x 200 x 8 cm

Zdroj: <http://www.strabag-kunstforum.at>

26 – Anežka Hošková: Inmortalidad, 2006, akryl na plátně, 88 x 120 cm

Zdroj: <http://www.artkunst.cz>

27 – Lad'a Gažiová: Bez názvu, 2005, sprej na plátně, 110 x 150 cm

Zdroj: <http://www.artkunst.cz>

28 – Jakub Matuška (Masker): Dobré ráno v N.Y., 2008, akryl, sprej, plátno 15 x 170 cm

Zdroj: <http://www.ikarlin.cz>

29 – Jakub Janovský: Organ Gala, bývalý kravín, Doupě, 2008

Zdroj: <http://www.ghmp.cz>

SEZNAM LITERATURY:

[publikace, knihy a katalogy výstav]

- BANKSY 2001 – BANKSY: Banging Your Head against a Brick Wall, s. l. 2001
  - BANKSY 2002 – BANKSY: Existencilism, England 2002
  - BANKSY 2005 – BANKSY: Wall and Piece, London 2005
  - EMMERLING 2006 – Leonhard EMMERLING: Jean-Michel Basquiat. 1960–1988, Köln 2006
  - GABLIKOVÁ 1995 – Suzi GABLIKOVÁ: Selhala moderna?, Olomouc 1995
  - KOLOSSA 2004 – Alexandra KOLOSSA: Keith Haring 1958–1990, Köln 2004
  - MONTANARI 1998 – Giovanni MONTANARI: Antické mozaiky z Ravenny. Katalog výstavy Vlašská kaple, Praha, 4. 3. – 26. 4. 1998, Přemyslovský palác, Olomouc, 30. 4. – 7. 6. 1998, Brno, 11. 6. – 12. 7. 1998, Praha 1998
  - OVERSTREET 2006b – Martina OVERSTREET: In graffiti we trust, Praha 2006
  - POSPISZYL 2007 – Tomáš POSPISZYL / István LÉKÓ: Street art Praha, Praha 2007
  - PROKOP 2004 – Vladimír PROKOP: Kapitoly z dějin výtvarného umění, Sokolov 2004
  - PROU 2008 – Sybille PROU (ed.): Blek le Rat. Getting thorough the Walls. London 2008
  - REINECKE 2007 – Julia REINECKE: Street-Art. Eine Subkultur zwischen Kunst und Kommerz, Bielefeld 2007
  - VAŇOUS 2008 – Petr VAŇOUS: Inverzní romantika – Josef Bolf, Martin Gerboc, Jiří Petrbok. Katalog výstavy Bastart Contemporary, Bratislava, 1. 8. – 9. 10. 2008, Galerie 5. patro, Praha, 14. 10. – 8. 11. 2008, Bratislava 2008
  - VAŇOUS 2009 – Petr VAŇOUS: Kango mortale – Janovský, s. l. 2009
  - VOLF 2008 – Petr VOLF: Point shop. Katalog k výstavě Point shop, Trafo galerie, Praha, 6. 5. – 5. 6. 2008, Praha 2008
-
- Hal FOSTER (ed.): Umění po roce 1900. Modernismus. Antimodernismus. Postmodernismus, Praha 2007
  - Beata JABLONSKÁ / Martin GERBOC: Katalóg k výstavám „*Spleen & Ideal (kategorizácia extáz)*“ 2007/08 vo výstavných priestoroch Galerie Brno, Štátnej galérie v Banskej Bystrici, Galérii Bastart v Bratislave, Galérii Vojtecha Löfflera v Košiciach a Karlín Studios v Prahe, Brno 2007
  - Edith JEŘÁBKOVÁ / Lenka VÍTOVÁ: Lovci lebek. Katalog výstavy Galerie U Bílého jednorožce, Klatovy, 18. 3. – 10. 6. 2007, Galerie Šternberk, Městská kulturní zařízení, p. o., 20. 6. – 19. 7. 2007, Východočeská galerie v Pardubicích, 24. 6. – 7. 10. 2007, Kunst- und Gewerbeverein, Regensburg, 15. 9. – 7. 10. 2007, Klatovy 2007
  - Lenka LINDAUROVÁ / Anna MEISSNEROVÁ: Česká malba 1985–2005. Sbírka Richarda Adama, Brno 2006
  - Petr VAŇOUS: Resetting. Jiné cesty k věčnosti (Alternative ways to objectivity). Katalog výstavy Galerie hlavního města Prahy – Městská knihovna, 21. 12. 2007 – 23. 3. 2008, s. l., s. d.
  - Klára VOMÁČKOVÁ / Blanka ČERMÁKOVÁ (ed.): Names. První festival street artu a graffiti v České republice, 26. 8. – 12. 10. 2008, Praha 2008
  - Ingo F. WALTHER (ed.): Umění 20. století. Malířství. Skulptury a objekty. Nová média. Fotografie, Praha 2004

[periodika]

- autor neuveden: Galerie Nábřeží. In: Clique 2, 2007, 42–43
- CÍSAŘ 2006 – Karel CÍSAŘ: Jakub Hošek. In: revue Labyrint 19–20, 2006, 98–107
- ČERMÁKOVÁ 2008 – Blanka ČERMÁKOVÁ: Proč. In: Ateliér 19, 2008, 4
- FERENCOVÁ 2006 – Yvona FERENCOVÁ: Josef Bolf. Smrt v Moravské galerii. In: Art & Antiques duben, 2006, 92
- HAŠKOVCOVÁ 2008 a – Marie HAŠKOVCOVÁ: Třafačka. In: Ateliér 19, 2008, 11
- HAŠKOVCOVÁ 2008b – Marie HAŠKOVCOVÁ: Ztohoven. In: Ateliér 19, 2008, 11
- KRÁLOVÁ 2008 – Martina KRÁLOVÁ: CZ umělci VIII. In: Dolce Vita 18, 2008, 34–39
- LINDAUROVÁ 2006 – Lenka LINDAUROVÁ: Lad'a Gažiová. In: Art&Antiques červen, 2006, 84–85
- MANCHINI 2008 – M. MANCHINI: Graffiti a psychoanalýza. In: Ateliér 19, 2008, 6
- OVERSTREET 2006a – Martina OVERSTREET: Americký sen. In: revue Labyrint 19–20, 2006, 215–216
- OVERSTREET 2007 – Martina OVERSTREET: Keith Haring. In: Clique 2, 2007, 32–37
- PASTA 2008a – PASTA: Names 2008. In: Ateliér 19, 2008, 8
- PASTA 2008b – PASTA: Sex ve městě. In: Ateliér 23, 2008, 6
- POSPISZYL 2006 – Tomáš POSPISZYL: Josef Bolf. In: revue Labyrint 19–20, 2006, 87–95
- PROTIVANSKÁ/BULÁKOVÁ 2008 – Lucie PROTIVANSKÁ / Martina BULÁKOVÁ: Kde se dělá umění. In: Magazín DNES 23, 5. 6. 2008, 22–28
- PTÁČEK 2003a – Jiří PTÁČEK: Indie Twins. In: Umělec 3, 2003, 74–75
- PTÁČEK 2003b – Jiří PTÁČEK: Jiří Franta. In: Umělec 2, 2003, 84–85
- PTÁČEK 2007 – Jiří PTÁČEK: Pash*. In: Umělec 2, 2007, 40
- SCHNEIDEROVÁ 2008 – Martina SCHNEIDEROVÁ: Bolfovo chvění před koncem. In: Literární noviny 33, 2008, 13
- ŠTEFKOVÁ 2006a – Zuzana ŠTEFKOVÁ: Jakub Hošek. In: Flash Art 2, 2006, 36
- ŠTEFKOVÁ 2006b – Zuzana ŠTEFKOVÁ: Kdo zneužil Fifinku. In: Respekt 21, 2006, 22
- TUČKOVÁ 2008 – Kateřina TUČKOVÁ: Jakub Matuška. In: Art&Antiques leden, 2008, 30–31
- TUREK 2005 – Pavel TUREK: Nebejt stejnej zmrđ. In: Živel 26, 2005, 44–45
- VAŇOUS 2007 – Petr VAŇOUS: Nutné návraty Josefa Bolfa. In: Revolver Revue 69, 2007, 19–34
- VITVAR 2008 – Jan H. VITVAR: Bienále krátce po pubertě. In: Respekt 32, 2008, 51
- VOLF 2009 – Petr VOLF: OSOBNOSTI XX – Příloha časopisu Reflex. In: Reflex 10, 2009
- WOHLMUTH 2008a – Radek WOHLMUTH: Epos, který sám píše. In: Ateliér 19, 2008, 5
- WOHLMUTH 2008b – Radek WOHLMUTH: Point je bod, ale ne ledajaký. In: Ateliér 19, 2008, 5
- WOHLMUTH 2008c – Radek WOHLMUTH: Street art v Česku žije a má se xvětu. In: Ateliér 19, 2008, 1, 16

- Per ANDERSSON: Graffiti: návod pro ochotné pozorovatele. In: Art&Antiques léto, 2008, 48–52
- Sabina BOČANOVÁ: Z ulice do galerií. In: Týden 7, 2008, 89
- Petr BROŽKA: Melancholia. In: Umělec 4, 2007, 22–27
- Ludvík HLAVÁČEK: Hrubý domácí produkt. In: Ateliér 11, 2006, 1, 16

- Michal NANORU: Není to sci-fi – Masker a Nanoru navštěvují MoMu. In: Ateliér 23, 2008, 6
- Terezie NEKVINDOVÁ: Lovci lebek. In: Flash Art 6, 2007, 52
- Martina OVERSTREET: Galerie Třafačka. In: Clique 2, 2007, 40–41
- Tomáš POSPISZYL: Jiří Franta a David Böhm: Není to to, co by to mohlo být. In: Týden 36, 2006, 79
- Milan SALÁK: Malby zbavená Ladislava Gažiová. In: Ateliér 25–26, 2008, 4
- Ondřej ŠTINDL: Krev na sídlišti. In: Týden 35, 2008, 40–44
- Kateřina TUČKOVÁ: Expresivní lovci. Lovci lebek v Galerii Klatovy / Klenová. In: Art & Antiques květen, 2007, 69
- Petr VAŇOUS: Inverzní romantika. In: Ateliér 23, 2008, 3
- Jan H. VITVAR: Krásně posprejovaná Praha. In: Respekt 36, 2008, 50
- Jan H. VITVAR: Vydesinfikované nebe. In: Respekt 50, 2008, 52
- Radek WOHLMUTH: 5+kk – Když se z ulice stane byt. In: Ateliér 11, 2006, 7

[závěrečné práce]

- MATOUŠEK 2009 – Ivan MATOUŠEK: Street art (magisterská diplomová práce na Pedagogické fakultě Masarykovy univerzity v Brně). Brno 2009
- ŠIŠKOVÁ 2009 – Martina ŠIŠKOVÁ: Street art – umění ulice (bakalářská práce na Filosofické fakultě Masarykovy univerzity v Brně). Brno 2009

[internetové zdroje]

- BELLO 2008 – Manuel BELLO: Blek Le Rat Interview 2. 4. 2008
http://www.fecalface.com/SF/index.php?option=com_content&task=view&id=1056&Itemid=92
- BOLAND 2003 – Ed BOLAND Jr.: F.Y.I. In: The New York Times 15. 6. 2003
<http://www.nytimes.com/2003/06/15/nyregion/fyi-113182.html>
- ČECH 2008 – Viktor ČECH: INTRO 518 TED 69 TED* TED 180 BONUS Q TRACK!, In: EX, 2008
<http://www.exonline.cz/clanek/59723/intro-518-ted-69-ted-ted-180-bonus-q-track>
- FAIREY 2006 – Shepard FAIREY: Banksy. In: Swindle 8, 2006
<http://swindlemagazine.com/issue08/banksy>
- HATTENSTONE 2003 – Simon HATTENSTONE: Something to spray. In: The Guardian, 17. 7. 2003
<http://www.guardian.co.uk/artanddesign/2003/jul/17/art.artsfeatures>
- JANUSZCZAK 2008 – Waldemar JANUSZCZAK: Blek Le Rat, the man who gave birth to Banksy. In: The Sunday Times 8. 6. 2008
http://entertainment.timesonline.co.uk/tol/arts_and_entertainment/visual_arts/article4066727.ece
- JUNGOVÁ 2003 – Kateřina JUNGOVÁ: Nálepková válka. In: Reflex 45, 2003
<http://www.reflex.cz/Clanek14587.html>
- JUNGOVÁ 2002 – Kateřina JUNGOVÁ: Poslouchej obra. In: Reflex 43, 2002
<http://www.reflex.cz/Clanek10853.html>
- MACHALICKÝ 2008 – Jiří MACHALICKÝ: Neobvyklé obrazy a sochy. In: Lidové noviny 17. 5. 2008
http://www.lidovky.cz/neobvykle-obrazy-a-sochy-0xo-/ln_noviny.asp?c=A080517_000064_ln_noviny_sko&klic=225471&mes=080517_0

- MELNIČUK 2007 – Petr MELNIČUK: Jan Kaláb, sprejer a tvůrce graffiti. In: Víkend – magazín Hospodářských novin, 27. 4. 2007
http://vikend.ihned.cz/c4-10108650-21009630-v00000_d-jan-kalab-sprejer-a-tvurce-graffiti
- NEDOMA 2009 – Petr NEDOMA: Text v katalogu (Katalog výstavy Spodní proud / Undercurrent, Galerie Rudolfinum, Praha, 7. 5. 2009 – 16. 8. 2009)
<http://www.galerierudolfinum.cz/index.php?site=tisk/tisk-zpravy&id=23>
- PASTA 2002 – PASTA: Streetart. In: Živel 22, 2002
<http://www.zivel.cz/article.php?id=395>
- PHILBY 2008 – Charlotte PHILBY: Blek Le Rat: This is not a Banksy. In: The Independent 19. 4. 2008
<http://www.independent.co.uk/arts-entertainment/art/features/blek-le-rat-this-is-not-a-banksy-811130.html>
- VOLF 2007 – Petr VOLF: Táta street artu. In: Reflex 18, 2007
<http://www.reflex.cz/Clanek27205.html>
- Milan KNÍŽÁK: Street art aneb špatně položená otázka. In: Lidové noviny 28. 8. 2008
http://www.lidovky.cz/street-art-aneb-spatne-polozena-otazka-dyt-/ln_noviny.asp?c=A080828_000004_ln_noviny_sko&klic=227268&mes=080828_0
- František KOWOLOWSKI: Josef Bolf – Suspirium, 18. 3. 2008
<http://www.ckv-ostava.cz/katalogy/bolf.pdf>
- Toni OZUNA: Umění graffiti – v pražském stylu (rozhovor s Janem Kalábem). In: Umělec 4, 2002
<http://www.divus.cz/umelec/cz/pages/umelec.php?id=915&roc=2002&cis=4#clanek>
- Marta PUŠOVÁ: Street art aneb Jak se dělá pouliční umění
<http://www.super.cz/na-vlastni-kuzi/25583-street-art-aneb-jak-se-dela-poulicni-umeni.html>
- Olga ROZEHNALOVÁ: Od mlíka na zdi. In: Reflex 21, 2006
<http://www.reflex.cz/Clanek23890.html>
- Kristýna ŘEHÁČKOVÁ: Graffiti a street art jako živá součást města
<http://www.novinky.cz/kultura/147321-graffiti-a-street-art-jako-ziva-soucast-mesta.html>
- Zuzana ŠTEFKOVÁ: Street art
<http://artlist.cz/?id=156>

[internetové odkazy]

- <http://www.100proof.tv>
- <http://www.artlist.cz>
- <http://www.artservis.info>
- <http://beautifulcrime.com>
- <http://www.ekosystem.org>
- <http://german-street-art.blogspot.com>
- <http://www.graffiti.org>
- <http://graffitiresearchlab.com>
- <http://www.lazinc.com>
- <http://www.melbournegraffiti.com>
- <http://momoshowpalace.com>
- <http://www.stencilrevolution.com>
- <http://streetstickers.co.uk>
- <http://www.streetsy.com>
- <http://www.thelondonpolice.com>
- <http://www.ukstreetart.co.uk>

- <http://www.urbanize.org>
- <http://www.woostercollective.com>

Herbert Baglione • <http://herbertbaglione.blogspot.com>

Banksy • <http://www.banksy.co.uk>

Blek le Rat • <http://bleklerat.free.fr> • <http://blekmyvibe.free.fr>

Blu • <http://www.blublu.org> • <http://www.youtube.com/user/notblu>

David Böhm • <http://www.davidbohms.net>

Josef Bolf • <http://www.josefbolf.com>

Brad Downey • <http://www.braddowney.com>

D*Face • <http://www.dface.co.uk>

Epos • <http://epos257.cz>

Fafi • <http://www.fafi.net>

Faile • <http://www.faile.net>

Jiří Franta • <http://jirifranta.blogspot.com>

Hitotzuki • <http://www.hitotzuki.com>

Jakub Hošek • <http://www.myspace.com/jakubhosek>

Anežka Hošková • <http://www.myspace.com/anezkahoskova>

Invader • <http://www.space-invaders.com>

JR • <http://jr-art.net>

Jakub Janovský • <http://www.avu.cz/kresba/janovsky.html>

KR • <http://krink.com> • <http://www.12ozprophet.com/index.php/kr>

Mark Jenkins • <http://www.xmarkjenkinsx.com>

Jan Kaláb (Point, Cakes, Splash) • <http://www.onepoint.cz>

Martin Kohout (Pash*) • <http://www.martinkohout.com/closed.htm>

Jakub Matuška (Masker) • <http://www.masker1.com>

Os Gêmeos • <http://www.lost.art.br/osgemeos.htm>

Obey Giant • <http://obeygiant.com>

Pasta •<http://eldar.cz/oner> •<http://eldar.cz/pastart>

Alexandros Vasmoulakis •<http://www.zap51.com/pheyo/#>

Dan Witz •<http://www.danwitzstreetart.com>

Résumé

Fenomén současného umění, street art, označuje umělecký projev, který není definován technikou či námětem. Jediným atributem, který spojuje odlišné podoby a náměty street artu, zůstává specifické využívání městského prostoru. Ačkoliv street art může mít různé podoby, nejčastěji se setkáváme s nálepkami (stickers), plakáty (posters), šablonkami (stencils), nástěnnou malbou zahrnující techniku graffiti, mozaikami, instalacemi, 3D objekty, street party a flash mobem.

Vzhledem ke krátkodobé existenci street artu, lze jeho historii definovat jen mlhavě, obecně se však uvádí, že street art má původ v moderním graffiti, které vzniklo na sklonku 60. let 20. století ve Spojených státech ve městě New York. S tvorbou graffiti bývají spojovány i umělecké osobnosti Keitha Haringa a Jeana-Michela Basquiata.

Mezi nejvýznamnější tvůrce street artu patří v současné době Blek le Rat, Banksy, Shepard Fairey, D*Face, Blu, Swoon, Os Gêmeos, Neck Face, JR, Above, Invader, Alexandros Vasmoulakis, Joshua Allen Harris, Dan Witz, Brad Downey či Herbert Baglione.

Na rozdíl od výtvarného umění v tradičním smyslu vzniká street art velmi organicky mimo institucionalizovaný systém. V současné době se street art těší poměrně velkému zájmu veřejnosti, médií i historiků umění a stává se tolerovanou formou ilegálního umění.

Význam street artu dokládá i jeho působení na reklamu, design či ostatní umělecké druhy. I v současné české malbě můžeme v tvorbě některých autorů odhalit vlivy street artu. Mezi tyto umělce patří Josef Bolf, Jiří Franta, David Böhm, Jakub Janovský, Jakub Hošek, Anežka Hošková, Ladislava Gažiová, Jakub Matuška, Jan Kaláb a Martin Kohout. U některých autorů je inspirace street artem patrná ve volbě zvolené techniky, u jiných se vliv street artu odráží přímo v námětech.

Street Art and Its Influence on Contemporary Czech Painting

Street art as a concept refers to an artistic expression, which is, however, not defined by one homogenous technique or subject. The only attribute that conjoins the diverse forms and subjects of street art is a very specific urban area utilization. Although street art encompasses many diverse forms and techniques, the most prevalent ones are sticker art, street posters art, stencil graffiti, murals, traditional graffiti artwork, art intervention, guerrilla art, street installations, yarn bombing, LED art, video projection and flash mobbing. Street art can be a powerful platform for reaching the public, and frequent themes include adusting, subvertising and other culture jamming, the abolishment of private property and reclaiming the streets.

Street art, because of its short history, is hard to define in terms of origin. However, it is often mentioned that street art descended from the modern graffiti that first appeared in the New York City, in the United States during the 1960's. Graffiti is usually connected with the artist personas such as Keith Haring and Jean-Michel Basquiat.

The most influential contemporary street artists are e.g. Blek le Rat, Banksy, Shepard Fairey, D*Face, Blu, Swoon, Os Gêmeos, Neck Face, JR, Above, Invader, Alexandros Vasmoulakis, Joshua Allen Harris, Dan Witz, Brad Downey and Herbert Baglione.

Street art, unlike fine art, develops in a very organic way, outside the institutionalized system. For a past few years it has attracted rather considerable attention of the public, media and even fine art scholars. Street art has slowly become a socially acceptable form of illegal art, so to speak.

The significance of street art is also demonstrated in its impact on advertisement or design. The influence of street art can be traced in the work of several authors of contemporary Czech painting, including Josef Bolf, Jiří Franta, David Böhm, Jakub Janovský, Jakub Hošek, Anežka Hošková, Ladislava Gažiová, Jakub Matuška, Jan Kaláb and Martin Kohout. Street art means an influence on the used technique for some of them and a direct topic inspiration for others.

Contemporary art

Street art

Graffiti

Czech painting

Prague